

ONDERWIJS, SPECIAAL VOOR DE TOEKOMST

-Back to the basics-

SCHOOLPLAN V(S)O De Piramide 2023-2027

Instemming MR 13 september 2023

Vastgesteld 14 september 2023

DE PIRAMIDE

(V)SO De Piramide, voor leerlingen met een
lichamelijke beperking of langdurige ziekte

Inhoud

INLEIDING.....	3
1. ONZE SCHOOL EN HAAR OMGEVING	4
2. UITGANGSPUNTEN EN AMBITIES SCHOOLBESTUUR	6
3. MISSIE EN VISIE EN PEDAGOGISCHE UITGANGSPUNTEN	8
4. DE BASIS.....	12
4.1 Basisvaardigheden.....	12
4.2 Een stevige pedagogisch-didactische ondergrond	13
4.2.2 Executieve functies	13
4.2.3 Sociaal-emotionele ontwikkeling	15
4.2.4 Eigenaarschap, zelfstandigheid en zelfredzaamheid	15
4.3 Didactische basis.....	16
4.4 Zorg en ondersteuning, kern en plus.....	21
4.5 Leerlingvolgen.....	22
4.5.1 Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)	22
4.5.2 Landelijk doelgroepenmodel	22
5. BEWEGINGSONDERWIJS	25
6. ONTWIKKELINGEN OP SO DE PIRAMIDE	26
6.1 SO: Handboek en Schoolondersteuningsplan (SOP)	26
6.2 SO: Aanbod voor talentontwikkeling.....	26
6.3 Sociale veiligheid en het tegengaan van pesten	26
7. ONTWIKKELINGEN OP HET PIRAMIDE COLLEGE	28
7.1 VSO: Handboek en Schoolondersteuningsplan (SOP)	28
7.2 Piramide-uren.....	28
7.3 VSO: Peppels.....	28
7.4 VSO: Vakoverstijgend werken.....	29
7.5 VSO-vervolgonderwijs: Onderwijsaanbod	29
7.6 VSO-arbeid.....	29
8. AMBULANTE BEGELEIDING; SPECIALISTISCHE BEGELEIDING OP MAAT	31
9. VEILIGHEID.....	34
10. KWALITEITZORG	36
11. ORGANISATIE EN PERSONEELSBELEID	38
12. OUDERS.....	39
DOCUMENTATIE	40

INLEIDING

Onze leerlingen hebben veel in huis, alleen hun lijf werkt niet altijd mee. Medisch wordt steeds meer mogelijk. Voor de school vertaalt zich dat in een grotere vraag naar zorg en meer samenwerking met externe partijen. De wereld om ons heen verandert doorlopend. Denk aan de snelle ontwikkeling van de techniek en onze manier van communiceren. Opvattingen over het onderwijs, de rol van de professional en de rol van de leerling blijven zich vernieuwen. Kennis blijft van het grootste belang, maar aandacht is ook nodig voor de ontwikkeling van vaardigheden en zelfstandigheid.

In de voorbereiding van dit schoolplan is tijdens studiedagen en -middagen met het complete team uitgebreid gesproken over de toekomst van de school en zijn veel ideeën en beelden uitgewisseld over het hoe en wat. Dat heeft veel opgeleverd, ook voor de wat langere termijn. We hebben goed gehoord wat de Chrononauten tijdens onze studiedag van 22 maart 2022 zeiden:

Toekomstverbeelding gaat over inspiratie en mogelijkheden. Het gaat over hoop, enthousiasme, creativiteit en innovatie. Het gaat over handelingsperspectieven, opties en alternatieven. Het gaat over ruimte en het cultiveren van een open horizon. En het gaat over het formuleren van een inspirerende gedeelde visie en een spannende gezamenlijke missie. Kortom, de toekomst gaat over gemeenschap, samen dromen en plannen maken. Zonder toekomstverbeelding vernauwt de realiteit. Dan regeert de waan van de dag en kunnen we alleen maar reageren op dat wat ons allemaal overkomt. We komen dan niet verder dan iedere dag weer opnieuw constateren wat er allemaal mis is. Dan blijven we in het domein van brandjes blussen en de quick fix. Zonder toekomst zijn we reactief. En reactiviteit maakt gestrest en ongelukkig.'

Dat willen we niet, dus we gaan er met alle collega's, ouders, leerlingen, collega's van De Haagse Scholen en externe samenwerkingspartners als BasaltRevalidatie tegenaan voor een nieuwe ronde 'Onderwijs, speciaal voor de toekomst'.

Iedereen veel plezier gewenst bij het lezen van dit schoolplan!

Karin Nijhuis, Hanneke Korevaar, Suzanne de Roos, Petra Verhage en Dick Rensen
Managementteam van V(S)O De Piramide
2023

1. ONZE SCHOOL EN HAAR OMGEVING

De Piramide biedt (voortgezet) speciaal onderwijs aan leerlingen van 4 tot 20 jaar. Onze leerlingen kunnen als gevolg van hun lichamelijke beperking of langdurige ziekte (nog) geen regulier onderwijs volgen. Ons onderwijsaanbod is vergelijkbaar met het aanbod in het regulier onderwijs. Ons team heeft echter specifieke expertise, we hebben aanpassingen in onze gebouwen en werken intensief samen met Basalt Revalidatie. Daardoor krijgen de leerlingen onderwijs, onderwijsondersteuning en de (medische) zorg die ze nodig hebben om te leren en zich optimaal te ontwikkelen.

(V)SO De Piramide kent drie afdelingen. SO De Piramide biedt leerlingen van 4 tot 13 jaar hetzelfde onderwijsaanbod als het regulier basisonderwijs. Het Piramide College leidt op voor een havo- of vmbo-diploma of het bereidt leerlingen voor op de arbeidsmarkt. Het ambulante team van De Piramide ondersteunt leerlingen, ouders en collega's op andere scholen. Ons ambulante team werkt samen met ambulante begeleiders van andere scholen binnen 'Maatwerk in Onderwijs' (MiO), www.maatwerkinonderwijs.nl. Uitgebreide informatie over onze school is te vinden op www.sovsodepiramide.nl.

Onze school is een van de 51 scholen van stichting De Haagse Scholen. De Haagse Scholen is de stichting voor openbaar basis- en speciaal onderwijs in Den Haag. De Haagse Scholen bestaat uit 43 reguliere basisscholen, 3 SBO-scholen en 5 (V)SO-scholen.

SO De Piramide is onderdeel van het samenwerkingsverband Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH) www.sppoh.nl. Op deze site is ook het ondersteuningsplan van SPPOH en nog veel meer te vinden.

Het Piramide College is onderdeel van het samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs Den Haag e.o. (www.swvzhw.nl). Op deze site is ook het ondersteuningsplan van het SWV ZHW en nog veel meer te vinden.

Onze school heeft een regionale functie, we werken daarom ook samen met andere samenwerkingsverbanden.

Basisgegevens over onze school

Naam	(V)SO De Piramide
Brinnummer	20JM
Adres	Melis Stokelaan 1189 2541 GA Den Haag
Telefoonnummer	070 366 65 87
Directeur	Dick Rensen
Emailadres	info@hmsdepiramide.nl
Website	www.sovsodepiramide.nl

Naam	SO De Piramide
Brinnummer	20JM
Adres	Melis Stokelaan 1189 2541 GA Den Haag
Telefoonnummer	070 366 65 87
Locatiedirecteur	Hanneke Korevaar
Emailadres	info@hmsdepiramide.nl
Website	www.sovsodepiramide.nl

Naam	Piramide College
Brinnummer	20JM
Adres	Steenwijklaan 30 2541 RL Den Haag
Telefoonnummer	070 218 13 07
Locatiedirecteur	Karin Nijhuis
Emailadres	info@hmsdepiramide.nl
Website	www.sovsodepiramide.nl

Ontwikkeling leerlingaantallen

In het schooljaar 2022-2023 is een nieuwe tel- en bekostigingssystematiek in het onderwijs ingevoerd. De teldatum waar de bekostiging op wordt gebaseerd in het daaropvolgende kalenderjaar ligt nu op 1 februari van het voorafgaande jaar.

Het beeld op 1 februari 2022 was als volgt:

	1-2-2022	1-2-2023
SO laag bekostigd	4	6
SO midden bekostigd	75	71
SO hoog bekostigd	19	18
SO totaal	98	95
VSO laag bekostigd	47	46
VSO midden bekostigd	33	30
VSO hoog bekostigd	1	1
VSO totaal	81	77
Piramide totaal	179	172

Actuele informatie over lestijden en andere praktische zaken is te vinden op de website van de school: www.sovsodepiramide.nl

2. UITGANGSPUNTEN EN AMBITIES SCHOOLBESTUUR

De Haagse Scholen is het schoolbestuur in Den Haag voor openbaar basisonderwijs, speciaal (basis)onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. In het 'Bestuursplan 2023-2027' heeft De Haagse Scholen beschreven welke ambities en uitgangspunten de 51 scholen van DHS verbinden.

Wij bereiden onze leerlingen voor op de wereld van morgen

Onze beloftes:

Wij kennen ieder kind.

Wij stimuleren verwondering en nieuwsgierigheid.

Wij leren onze leerlingen om samen te werken en samen te leven.

Wij leren onze leerlingen verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces.

Wij werken samen met ouders aan een optimale ontwikkeling van hun kinderen.

Wij onderzoeken en ontwikkelen onze kennis, houding en vaardigheden.

We werken vanuit drie pijlers:

1. Pedagogisch-didactische onderwijsvernieuwing

Vernieuwing is een middel om de kwaliteit van ons onderwijs te verhogen en beter recht te doen aan wat leerlingen nodig hebben nu en straks als ze van school zijn. Vernieuwing is een onlosmakelijk onderdeel van de basiskwaliteit op iedere school. De school is hierin leidend. Immers, vernieuwing zal voor alle scholen gericht zijn op het beter voorbereiden van de leerlingen op de wereld van morgen, maar elke school verkeert in specifieke omstandigheden en heeft te maken met haar eigen uitdagingen. We werken niet met blauwdrukken, maar verbinden scholen die bezig zijn met dezelfde vraagstukken of die eenzelfde ontwikkeling doormaken.

2. Professionaliteit in mensen en cultuur

Gedegen onderwijsontwikkeling en -vernieuwing is alleen mogelijk binnen een professionele en lerende cultuur. Deze moet in alle onderdelen van de organisatie zichtbaar zijn. Door samen te werken en samen te leren worden we steeds beter in wat we doen. We vergroten continue onze eigen kennis en kijken om ons heen. Zo nodig betrekken we kennis 'van buiten'. We stellen vragen en doen onderzoek, binnen en buiten de muren van de eigen school of stichting. Onze ambities realiseren we alleen als het lukt om professionalisering te integreren als een basishouding binnen onze organisatiecultuur.

3. Verstevenigen van in- en externe profilering

Het is belangrijk dat scholen van elkaar weten wat ze in huis hebben, waar ze voor staan en waarom dat zo is. Zo kunnen we elkaar inspireren, elkaar ondersteunen en van elkaar leren. Profilering heeft ook een extern karakter met als doel om voor ouders, de omgeving en het netwerk van De Haagse Scholen aantrekkelijk te zijn en een krachtig imago te ontwikkelen. We willen dat alle medewerkers, leerlingen en ouders het verhaal van de eigen school en de organisatie kennen, daar trots op zijn en dit ook uitdragen. Zij zijn immers onze beste ambassadeurs.

Onze missie

We bereiden onze leerlingen voor op de wereld van morgen

Onze beloftes

1. Wij kennen ieder kind.
2. Wij stimuleren verwondering en nieuwsgierigheid.
3. Wij leren onze leerlingen om samen te werken en samen te leven.
4. Wij leren onze leerlingen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces.
5. Wij verbeteren de dialoog met ouders over de ontwikkeling van leerlingen.
6. Wij onderzoeken en ontwikkelen onze kennis, houding en vaardigheden.

Onze ambities

Onderwijsvernieuwing

Continue ontwikkeling naar toekomstgericht onderwijs, afgestemd op de behoeften van ieder kind. Dit betekent brede ontwikkeling, de leermotivatie vergroten en onderzoekende houding en vaardigheden.

Professionaliteit

Professionaliteit in mens en cultuur, we leren van en met elkaar en werken evidence based en evidence informed in alle onderdelen van de organisatie, gericht op onze ambities.

Profilering

Scholen hebben een sterk profiel en weten welke expertise we met elkaar in huis hebben. De Haagse Scholen is een krachtige partner en een aantrekkelijke werkgever.

3. MISSIE EN VISIE EN PEDAGOGISCHE UITGANGSPUNTEN

Missie:

Wij willen onze kwetsbare leerlingen in staat stellen reguliere onderwijsdoelen te behalen, hun persoonlijkheid, zelfstandigheid en talenten voluit te ontwikkelen. We bereiden hen daarmee op alle levensgebieden voor op volwaardige deelname aan de samenleving. We doen dat met liefde, aandacht en geduld én veel ambitie voor ons onderwijs en onze leerlingen.

Visie & pedagogische uitgangspunten:

- Samen kennen we ieder kind.
- Leerlingen zijn eigenaar van hun eigen leerproces.
- We werken samen met ouders en externe partners.
- Inclusief denken en werken.
- Ons onderwijs is creatief, gevarieerd en sluit aan op ontwikkelingen in techniek, kunst en samenleving.
- Ons onderwijs is opbrengstgericht.
- Veiligheid, goede zorg en onderling respect zijn nodig voor optimale ontwikkeling.
- Permanente professionalisering is noodzakelijk.

Samen kennen we ieder kind.

De situatie en de mogelijkheden van de leerlingen waar wij mee werken zijn telkens anders. We bieden daarom het nodige maatwerk ten aanzien van de (planning van) leerdoelen, de keuze van leermiddelen, tempo, aanpassingen en zorg. We zijn echter geen school voor individueel onderwijs. Nog los van organisatorische vraagstukken vinden we het essentieel dat leerlingen samen optrekken en zich sociaal ontwikkelen.

Onze kleuters hebben vaak al veel meegemaakt. Het op school inregelen van persoonlijke verzorging, medicatie, rust, eten en therapie vergt veel aandacht. Leerling en ouders moeten elkaar beetje bij beetje loslaten en de ontwikkeling van de leerling op sociaal-emotioneel gebied en op gebieden als spelen, motoriek, taal, spraak en ruimtelijke oriëntatie ligt vaak achter bij leeftijdsgenoten. Veiligheid, opbouwen van vertrouwen in de driehoek leerling-groepsleiding-ouders, afstemming op de onderwijs- en zorgbehoefte van de leerling en het scheppen van de randvoorwaarden voor (aanvankelijk) leren staan voorop.

Onze VSO-schoolverlaters, tussen 16 tot 20 jaar oud, moeten in staat zijn zich op grote MBO- of HBO-scholen of bij een werkgever te handhaven, de wereld met zelfvertrouwen tegemoet te treden, relaties aan te knopen en op eigen kracht te werken aan de toekomst.

De ontwikkeling van kleuter tot jongvolwassene is voor ieder kind een uitdaging. Voor onze leerlingen is het een reuzenstap. Onze leerlingenpopulatie kent een enorme verscheidenheid. Leervermogen, talenten, thuissituatie, ziekte, beperking, uiterlijk, motoriek, communicatie, historie; we zijn een gemêleerde school. Die verschillen erkennen we ook. We stemmen er dagelijks op af. We praten er ook met de leerlingen over, individueel of in groepsverband. Onze leerlingen zijn zich ervan bewust dat die verschillen er zijn. Wij helpen onze leerlingen door die verschillen heen te kijken, samen te spelen en samen te werken, vriendjes en vriendinnetjes te maken, elkaar te helpen, te puberen en meer volwassen relaties aan te gaan. Het ongewone is bij ons gewoon. Ieder kind moet zich welkom voelen en daardoor onbekommerd op het eigen niveau aan de slag kunnen met de leerstof.

Leerlingen zijn eigenaar van hun eigen leerproces.

Door de leerling (mede-) eigenaar van het leerproces te maken, sluiten we beter aan op datgene wat voor de leerling het beste werkt, kan de leerling eigen keuzes maken en stimuleren we betrokkenheid en motivatie bij de leerling. Ook hier geldt natuurlijk dat dit de ene leerling gemakkelijker aangaat dan de andere. We monitoren dit voortdurend. We bekijken telkens in welke mate een leerling inzicht heeft in het eigen leren, daarop kan

reflecteren, eigen keuzes kan maken en hoe de leerling hierin verder gestimuleerd kan worden.

Aan de ene kant hebben onze leerlingen meer te doen om zelfstandig te kunnen functioneren, aan de andere kant worden zij dagelijks omringd door volwassenen die hen helpen en verzorgen. Wij vinden het daarom belangrijk bewust om te gaan met het bevorderen van de zelfstandigheid van de leerling. We helpen en verzorgen voor zover nodig. Waar mogelijk leren we de leerling het zelf te doen, zelf aan te geven wanneer hulp of verzorging nodig is en ook oog te hebben voor hulpvragen van medeleerlingen. We bespreken dit ook met onze leerlingen, zodat zij inzicht krijgen in hun eigen leerproces en dat is weer een voorwaarde om de leerlingen ook steeds meer eigenaar te laten zijn van hun leren en hun persoonlijke ontwikkeling.

We werken samen met ouders en externe partners.

De expertise van ouders en deskundigen is bij onze samenwerking met de leerlingen onmisbaar. Nog meer dan in het reguliere onderwijs is de uitwisseling van informatie en expertise en de afstemming van handelen essentieel om de leerling te kunnen laten slagen. Zeker bij onze jongste leerlingen is dagelijks afstemming nodig tussen ouders en school, bijvoorbeeld met betrekking tot rust of medicatie. Daarnaast wordt door de school met ouders en met externe deskundigen zorgvuldig overlegd over de onderwijs- en ontwikkelingsdoelen van de leerling. Een goede inschatting van die doelen is voor het zelfbeeld van de leerling doorslaggevend. Het gaat nog beter wanneer de ouders ook thuis veel met hun kind praten en, waar mogelijk, samen schoolwerk doen.

Onderwijs staat bij De Piramide voorop, maar als school voor speciaal onderwijs kijken we ook met aandacht naar de totale ontwikkeling van de leerling. Dat gaat bij De Piramide per definitie om gezondheid en fysieke ontwikkeling. De Piramide biedt persoonlijke verzorging, praktische begeleiding, medische zorg en aanpassingen in meubilair en (ICT-)materialen. We bieden die, altijd in overleg met ouders en (externe) deskundigen, zo aan dat de leerling zich fysiek veilig voelt én waar mogelijk de kans krijgt zich fysiek te ontwikkelen. Ons bewegingsonderwijs speelt daarbij een niet te onderschatten rol. Wanneer thuis en school ook op deze aspecten goed aansluiten, is de kans op een brede ontwikkeling van de leerling een stuk groter!

Inclusief denken en werken.

Het allerliefst zien we dat een leerling in de eigen buurt op school zit. Het is niet gewoon om op een school te zitten, waar alle medeleerlingen ziek zijn of een lichamelijke beperking hebben, zelfs niet als het de leukste school van Den Haag e.o. is. We zijn er dan ook blij mee dat het geregeld lukt een leerling naar regulier onderwijs te laten uitstromen of dat het door de inzet van ons ambulante team lukt collega's en leerlingen zo te helpen, dat zij de overstap naar onze school niet hoeven te maken. We menen ook te zien dat leerlingen met een relatief lichtere fysieke problematiek vaker in het reguliere onderwijs goed kunnen worden opgevangen en dat 'onze' huidige populatie (bijv. van vroeggeboren kinderen) zwaardere fysieke problemen heeft. Dit 'doorstroomeffect' is ook een vorm van inclusiever onderwijs!

We zijn er ook blij mee dat 'we' twee locaties hebben. We merken dat de overstap van onze SO-afdeling (met veel geborgenheid) naar onze VSO-afdeling (veel glas, meer zichtlijnen) voor de leerlingen een echte vervolgstap is. Dat is positief, want straks gaan ze meer (en grotere) vervolgstappen maken. De Piramide is dan ook geen school die er naar streeft 'prikkelarm' onderwijs te geven. Inclusiever denken en werken betekent ook op het juiste moment en in bij die leerling passende mate geluid, beweging en actie te bieden. En voor leerlingen waar dat (nog) niet kan bieden we bescherming en rust!

Ons onderwijs is creatief, gevarieerd en sluit aan op ontwikkelingen in techniek en samenleving.

Ons onderwijs wint aan waarde naarmate de kennis en vaardigheden die de leerlingen bij ons op school ontwikkelen én de werkvormen en materialen, die we daarbij gebruiken, beter passen bij onze samenleving (van straks). En, ook van groot belang, wanneer leerlingen ervaren dat ons onderwijs 'up-to-date' is, stimuleert dat hun motivatie tot leren.

Waar mogelijk halen we daarom in ons onderwijs de buitenwereld naar binnen, gaan we zelf naar buiten, bieden we leerlingen kansen om nieuwe ervaringen op te doen en werken we graag aan thema's, projecten en bieden we lesstof graag vakoverstijgend aan. De 17 duurzame ontwikkelingsdoelen (2015-2030) van de Verenigde Naties zijn daarbij een goede inspiratie. We willen graag een duurzame school zijn en geven dat ook graag aan onze leerlingen mee!

<https://www.sdgnerland.nl/>

Ons onderwijs is opbrengstgericht.

Onderwijs is de kerntaak van De Piramide. Wij vinden het belangrijk dat iedere leerling maximale onderwijsresultaten behaalt. We kijken daarom zorgvuldig welke leerdoelen voor een leerling haalbaar zijn. Het cognitieve vermogen, de executieve functies en de talenten van de leerling staan daarbij centraal. De leerdoelen worden in overleg met leerling en ouders vooruit gepland en vastgelegd in het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Vervolgens wordt bekeken welke ondersteuning nodig is om de leerling in staat te stellen de doelen te halen. Twee keer per schooljaar worden doelen en ondersteuning geëvalueerd. Naarmate de doelen beter gerealiseerd worden, is de onderwijsopbrengst van de school groter.

Een school moet voldoen aan kerndoelen en (examen)programma's waarin kennis en vaardigheden centraal staan. We gaan de komende jaren veel aandacht besteden aan de basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap) en doorlopende programma van SO naar VSO. Op het VSO werken we er hard aan alle leerlingen met een diploma (arbeidsmarktgericht, vmbo of havo) te laten uitstromen.

Wij volgen de leerling en kijken dan of de vaardigheid correct is aangeleerd en of het gegeven antwoord goed of fout is. Dat is belangrijk, maar tegelijkertijd is het essentieel dat onze leerlingen in de gaten krijgen dat goed of fout niet altijd van belang is. Dat het proces

om tot iets te komen minstens zo belangrijk is. Dan spreken we een ander gedeelte van het brein van de leerling aan en komen andere waarden en inzichten naar boven.

Veiligheid, goede zorg en onderling respect zijn nodig voor optimale ontwikkeling. De Piramide is een school voor speciaal onderwijs. Onze leerlingen hebben meer dan leeftijdgenoten te stellen met het leven. Voor onze leerlingen is een schoolklimaat dat gebaseerd is op veiligheid, onderling respect en zorgzaamheid essentieel om tot ontwikkeling te kunnen komen.

Permanente professionalisering is noodzakelijk.

Het werken bij ons op school stelt hoge eisen aan onze medewerkers. Zij zijn in staat de visie en de afspraken van de school dagelijks in de praktijk te brengen. Zij kunnen ieder moment afstemmen op de onderwijsbehoefte van iedere individuele leerling (handelingsgericht werken). Zij moeten daarbij samen met collega's telkens inschatten wat voor die ene leerling op dat moment het beste werkt, hoe de groepsdynamiek in elkaar zit en hoe ze de leerlingen kunnen leren het zelf te doen. Omgekeerd is ook belangrijk dat zij in staat zijn te erkennen dat ze soms handelingsverlegen zijn en dan bij anderen te rade gaan. Verder kennen ze hun methodes, zijn ze ICT-vaardig, halen ze de buitenwereld naar binnen en creëren ze een veilig en positief klimaat zodat optimale onderwijsopbrengsten worden behaald. De Piramide is daarom een lerende organisatie met medewerkers, die permanent nieuwsgierig zijn, transparant zijn over hun manier van werken en dagelijks leren van elkaar, de leerlingen en de deskundigen van binnen en buiten de school (informeel leren). Daarnaast worden voortdurend individuele en groepsgewijze cursussen en trainingen gepland om kennis en competenties te vernieuwen en te versterken.

4. DE BASIS

Het team van De Piramide heeft een mooie, uitdagende en veelzijdige missie en een zeer gedifferentieerde leerlingenpopulatie. Dat vraagt een werkwijze met een stevige en herkenbare basis, waarbinnen flexibiliteit en maatwerk mogelijk zijn. Dit hoofdstuk gaat over deze basis. Ofwel, waaraan werken we met het hele team (SO en VSO)?

Het gaat achtereenvolgens over de basisvaardigheden, onze pedagogisch-didactische ondergrond, opbrengsten en leerlingbegeleiding en ons eigen leren en verbeteren.

4.1 Basisvaardigheden

Centraal, ook in het overheidsbeleid, staat het werken aan de basisvaardigheden van onze leerlingen. We werken er met ons allen hard aan om ervoor te zorgen dat onze leerlingen zo goed mogelijk de Nederlandse taal beheersen, kunnen rekenen, digitaal geletterd zijn en weten wat er speelt in de wereld om hen heen (burgerschap).

Voor succes op het gebied van de basisvaardigheden zijn vier zaken van belang:

- Docenten, die de leerlingen (en collega's) de basisvaardigheden op deskundige wijze kunnen aanleren.
- Een team dat in andere lessen of op andere momenten de leerlingen in staat stelt de basisvaardigheden verder te oefenen of toe te passen. Dat laat de leerlingen bovendien zien dat de betreffende vaardigheden en kennis ook op andere momenten in andere situaties bruikbaar en dus wel relevant zijn. Het is dus belangrijk dat het gehele team thuis is in de werelden van taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap!
- De leerdoelen van de basisvaardigheden zijn goed beschreven in een doorlopende SO-VSO-leerlijn. Dat betekent dat het Leerplan SO en de VSO-plannen voor taal, rekenen, digitale geletterdheid inhoudelijk goed op elkaar zijn aangesloten.
- Voor iedere leerling in beeld hebben hoe het staat met de ontwikkeling van de basisvaardigheden. Goed meten dus en opnemen van de meetresultaten en (nieuwe) doelen in het OPP van iedere leerling.

	SO beschreven?	VSO-beschreven?	Goede doorloop?
Taal	Leerplan	Leesbeleidsplan Taalbeleidsplan nog te doen	Lezen ja, versterken Taal breed, nog te doen
Rekenen	Leerplan	Rekenbeleidsplan	Ja, versterken
Digitale geletterdheid	Nog te doen	Leerroute digitale geletterdheid	Nog te doen
Burgerschap	Leerplan, verder uitwerken	Nog te doen	Nog te doen

Doel	Basisvaardigheden (4.1)
2023-2027	We beschikken over doorlopende leerlijnen voor rekenen, taal, digitale geletterdheid en burgerschap, met deskundigen in het team, teambreed geschoolde collega's, toepassing in andere lessen en we meten de resultaten systematisch en verwerken die in het OPP van de leerlingen.

4.2 Een stevige pedagogisch-didactische ondergrond

Net als bij de basisvaardigheden werkt onze pedagogisch-didactische aanpak alleen als deze bekend en herkenbaar is door de gehele school. Mits er een goede vertaling naar de (ontwikkelings)leeftijd van de leerlingen wordt gemaakt, is ook hier doorloop van de aanpak SO-onderbouw > SO-middenbouw > SO-bovenbouw > VSO-onderbouw > VSO-bovenbouw zeer gewenst.

4.2.1 Handelingsgericht werken

Het team van De Piramide richt zich naar de standaarden voor handelingsgericht werken van Noëlle Pameijer. Deze zijn uitgeschreven in de schoolondersteuningsprofielen van SO en VSO (zie onze website onder publicaties > documenten).

De zeven standaarden voor handelingsgericht werken zijn de basis voor het professioneel handelen op De Piramide (zie ook de ondersteuningsprofielen van SO De Piramide en Piramide College).

1. **Doelgericht werken.**

Alle leraren benoemen hoge, reële doelen voor de lange termijn (einde schooljaar) en voor de korte termijn (tussendoelen). Deze doelen communiceren en evalueren zij met leerlingen, ouders en collega's. De doelen bepalen de onderwijsbehoeften van de individuele leerling en/of de groep. De school formuleert doelen Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden (SMART).

2. **De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant.**

Alle leraren zijn zich bewust van de grote invloed die zij op de ontwikkeling van hun leerlingen hebben. Leraren reflecteren op hun eigen rol en het effect van hun gedrag op het gedrag van leerlingen, ouders en collega's en zijn in staat hun eigen ondersteuningsbehoeften te formuleren.

3. **Onderwijsbehoeften staan centraal.**

Alle leraren bekijken dagelijks de wisselwerking tussen de leerling, de leraar, de groep en de leerstof om de onderwijsbehoeften te begrijpen en daarop af te stemmen.

4. **De wisselwerking en afstemming tussen kind, opvoeding en onderwijs.**

Alle teamleden zoeken, benoemen en benutten de sterke kanten en interesses van de leerlingen, de leraren, de ouders en het schoolteam.

5. **Ouders en leraren worden als ervaringsdeskundigen en partners gezien.**

Alle leraren werken samen met ouders. Ze betrekken hen als ervaringsdeskundige en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak.

6. **Positieve aspecten zijn van belang.**

Alle leraren werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen.

7. **Constructieve samenwerking.**

Alle teamleden zijn open naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan wordt of al is gedaan. Zij maken motieven en opvattingen daarbij inzichtelijk.

4.2.2 Executieve functies

(V)SO De Piramide hecht veel waarde aan het 'leren leren' van de leerlingen. Bij ons is dat essentieel omdat leerlingen door motorische problemen, schade aan het brein, belastbaarheidsvragen etc. vaak niet alleen moeite hebben om te starten en vol te houden, maar ook moeite hebben met de andere vaardigheden, die nodig zijn om kennis vast te houden en een taak tot uitvoering te brengen. Piramide-breed wordt daarom veel tijd en

aandacht gegeven aan het ontwikkelen en trainen van de executieve functies bij de leerlingen. Executieve functies is de verzameling van processen die te maken heeft met het beheren van jezelf en de bronnen die nodig zijn om een doel te bereiken (SLO). Er worden 11 functies onderscheiden:

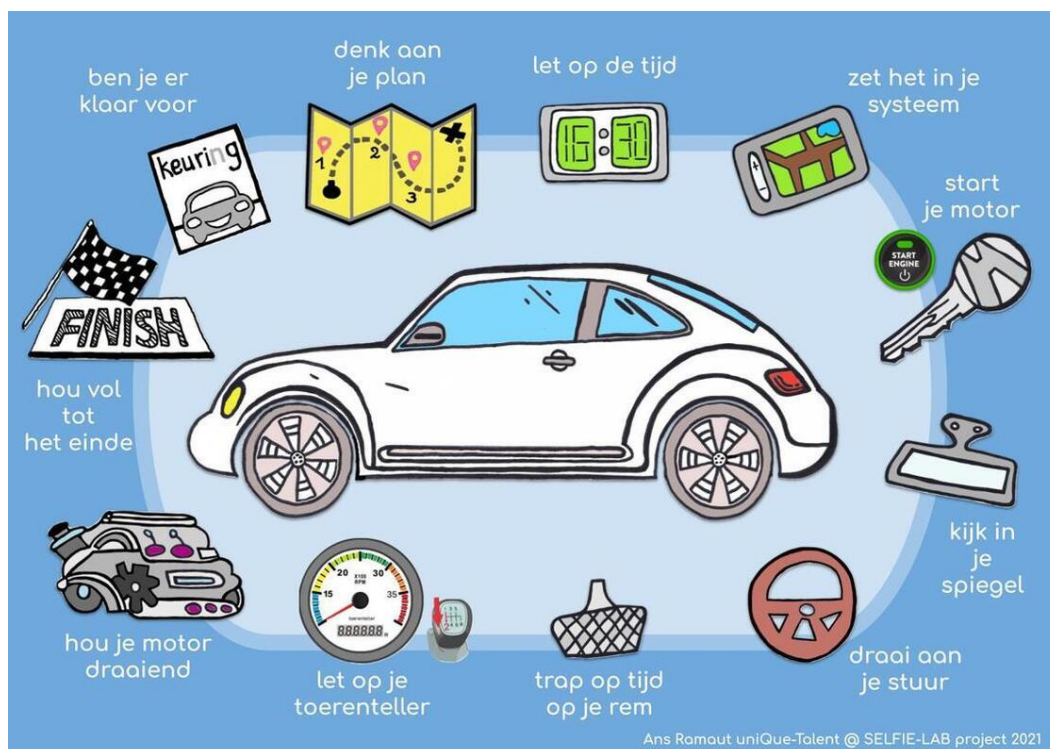
Gedragsvaardigheden

1. Emotieregulatie
2. Reactie-inhibitie
3. Volgehouden aandacht
4. Taakinitiatie
5. Doelgericht doorzettingsvermogen
6. Flexibiliteit

Denkvaardigheden

7. Plannen
8. Timemanagement
9. Werkgeheugen
10. Organiseren
11. Metacognitie

Voor het verbeelden van de executieve functies maakt De Piramide gebruik van de auto-metafoor, bedacht door Ans Ramaut. Zie de afbeelding hieronder:

Van: <https://www.executieve-functie-autometafoor.be>

Tijdens de studiedag van 20 april 2023 is in workshopverband gesproken over de doorontwikkeling van het werken met executieve functies op De Piramide. Enkele aanbevelingen:

1. Het is belangrijk dat leraren en onderwijsassistenten zich tijdens de lessen over EF's kwetsbaar durven opstellen, waardoor leerlingen ervaren dat volwassenen soms ook moeite hebben met hun EF's.
2. Collega's moeten inzicht hebben in hun eigen EF's en hier, indien nodig, op worden gecoacht.
3. Een leerlijn is nodig om de opbrengsten van het werken aan de EF's te kunnen meten. Graag een handzaam overzicht!
4. Als een EF bij een leerling wat zwakker is, kan er getraind worden, maar ook kan samen met de leerling onderzocht worden of een andere EF kan compenseren. Dat zou ook in een vorm van één-op-één-begeleiding kunnen.

Doel	Executieve functies (4.2.2)
2023-2027	Het werken aan/trainen van de executieve functies van onze leerlingen heeft meetbaar een positief effect op het behalen van hun leerdoelen.

4.2.3 Sociaal-emotionele ontwikkeling

Op De Piramide wordt veel aandacht gegeven aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Dat doen we door op beide locaties bewust te werken aan een positief klimaat, het voorkomen of snel aanpakken van pestgedrag en goede groepsvorming. Zie daarvoor verderop de hoofdstukken 6 en 7. Individueel wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen op SO én VSO gevolgd met het leerlingvolgsysteem SCOL. Op basis daarvan, en uiteraard ook op basis van wat we zelf zien, worden in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) van de leerling doelen gesteld en geëvalueerd.

Doel	Sociaal-emotionele ontwikkeling (4.2.3)
2023-2027	We willen de intensieve aanpak m.b.t. de (begeleiding van de) individuele sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen behouden.

4.2.4 Eigenaarschap, zelfstandigheid en zelfredzaamheid

In onze visie is de leerling eigenaar van haar of zijn eigen leerproces. Dat vereist een goede afstemming met leraren en onderwijsondersteuners (handelingsgericht werken), stevige executieve functies, leerlingen die om hulp durven te vragen en hun grenzen kunnen aangeven.

Het was zeer in het oog springend hoe vanuit het team de waarde en het belang van de ontwikkeling naar zelfstandigheid van onze leerlingen wordt benadrukt. Tijdens de studiedag van 22 december 2022 kwam juist dit thema het meest naar voren.

Inmiddels is door de collega's van het SO de kwaliteitskaart zelfstandigheid van APS (Algemeen Pedagogische Studiecentrum) uitgewerkt met het oog op SO De Piramide. De APS-kwaliteitskaart telt acht indicatoren, waaraan de indicator 'zelfstandigheid in het verkeer' is toegevoegd. De Kwaliteitskaart gaat als uitgangspunt dienen voor een handreiking t.b.v. de medewerkers SO én VSO, waarin de vraag centraal staat welk handelen -of niet-handelen- van de medewerkers in de verschillende ontwikkelingsfasen van de leerlingen wordt gevraagd om de zelfstandigheid te bevorderen.

Dit is wel typisch een onderwerp waarbij de samenwerking met leerling, ouders en bijvoorbeeld zorgorganisaties van groot belang is. Om daarover met elkaar in gesprek te komen willen we bekijken of we de zelfstandigheidsontwikkeling van onze leerlingen kunnen gaan volgen en in de OPP-gesprekken kunnen gaan meenemen. Het lijkt erop dat SCOL (ons

meetinstrument voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen) hiervoor geschikt is. Dat gaan we de komende tijd verder uitzoeken.

Doel	Eigenaarschap, zelfstandigheid en zelfredzaamheid (4.2.4)
2023-2027	(V)SO De Piramide werkt aan de zelfstandigheid van leerlingen op basis van een handreiking voor de medewerkers, heeft in die handreiking de samenwerking met leerlingen, ouders en andere (zorg)partners verwerkt, volgt de individuele ontwikkeling naar zelfstandigheid van de leerlingen en bespreekt die ontwikkeling in de OPP-cyclus met de leerling, ouders en andere betrokken partners.

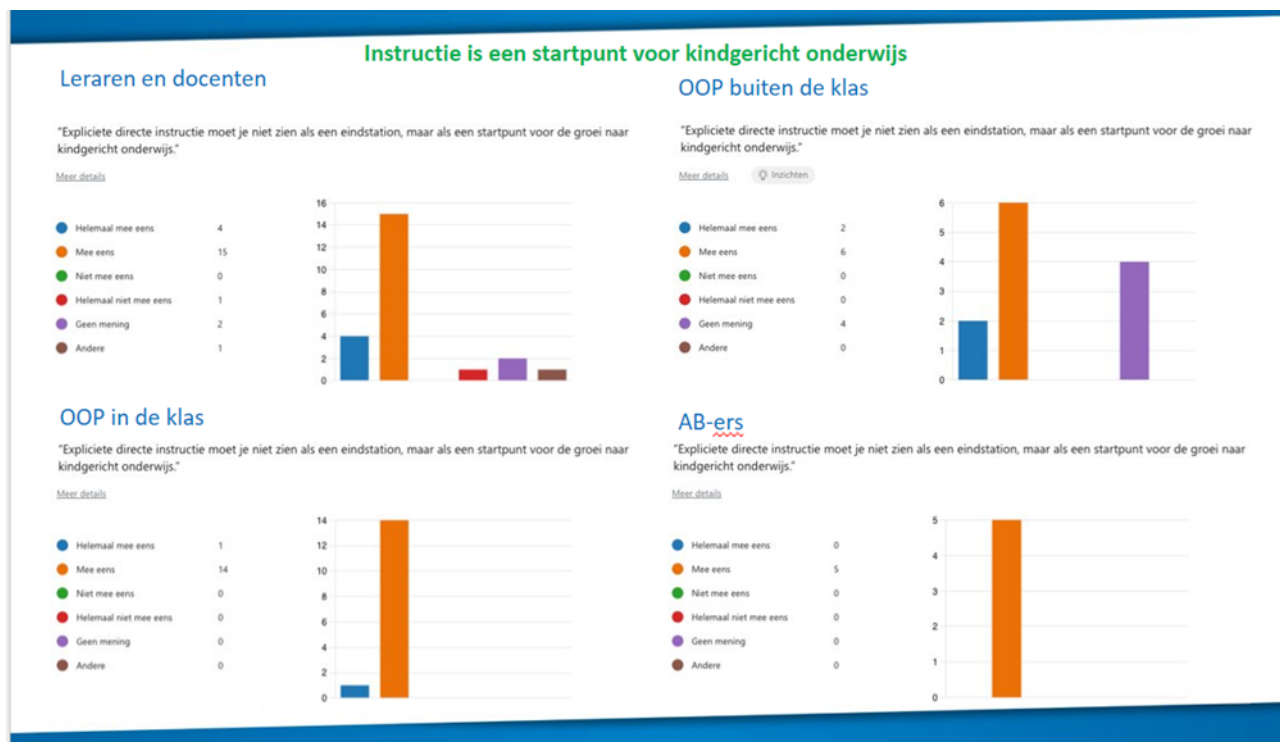
4.3 Didactische basis

Tijdens de studiedag van 20 april 2023 is uitgebreid gesproken over de didactische aanpak binnen De Piramide. Dat gebeurde aan de hand van een artikel van Machiel Karels uit 2019 en een peiling binnen het team, die voorafgaand aan de studiedag werd uitgevoerd. In hoofdlijn ging dat over de wijze waarop voor De Piramide-breed een duidelijke set van didactische basisvaardigheden kan worden afgesproken, die helpend is voor een school met een sterk gedifferentieerde populatie en een scala aan werkvormen.

Centrale conclusie is dat het EDI (Effectieve Directe Instructie) gezien moet worden als een didactische basisvaardigheid, die uiteraard past bij de groepsgewijze instructie, maar ook geschikt is om gebruikt te worden bij meer gepersonaliseerde onderwijs, zoals dat van De Piramide. De kern van gepersonaliseerd en kindgericht onderwijs is steeds dat het onderwijs wordt vormgegeven:

- met de brede ontwikkeling van de leerling als uitgangspunt,
- op basis van welbevinden en betrokkenheid
- en zelfstandige leerhouding van de leerling,
- binnen een variëteit aan leerroutes en werkvormen,
- ondersteund door ICT.

Binnen het team van De Piramide blijkt voor deze opvatting grote steun te zijn. Zie onderstaand een uitslag vanuit de peiling van april 2023:

Dat betekent dat in onze lespraktijk zichtbaar is dat de collega's de basisprincipes van EDI (zie ook: Hollingsworth & Ybarra, Effectieve Directe Instructie 2.0 uit 2020) kennen en (kunnen) toepassen:

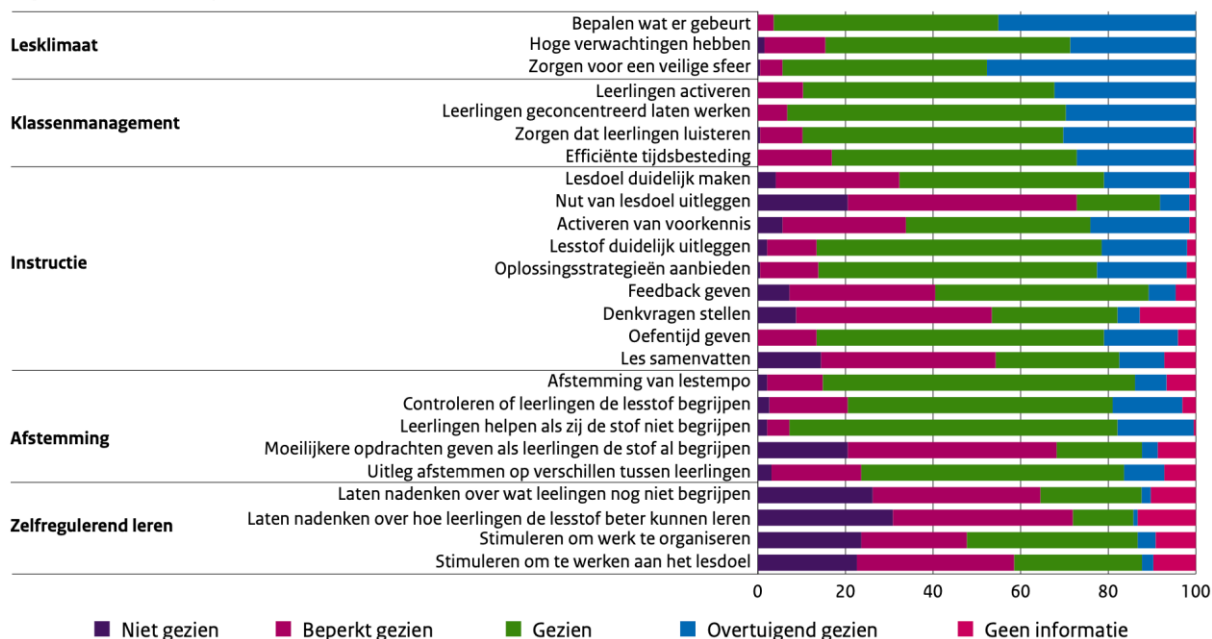
- Controleren van begrip;
- Formuleren van het lesdoel;
- Activeren van voorkennis;
- Gedegen instructie;
- Begeleide inoefening;
- Lesafsluiting;
- Zelfstandige verwerking.

We zien deze set basisprincipes echter niet als een vast sjabloon voor het werken in de klas. Onze populatie wordt gekenmerkt door tempoverschillen, vraagstukken over de werking van individuele breinen en verschillen in belastbaarheid. Afhankelijk van dit soort factoren en van de aard van de leerstof zal in de praktijk een variatie aan werkvormen worden toegepast, waarbij geregeld ook in kleinere groepjes gewerkt en geleerd wordt (coöperatief leren). Ook dan geldt echter dat wij moeten kunnen laten zien dat lessen goed gestructureerd zijn, dat leerlingen kunnen vertellen waarmee ze bezig zijn en dat wij kunnen aantonen dat er geleerd wordt.

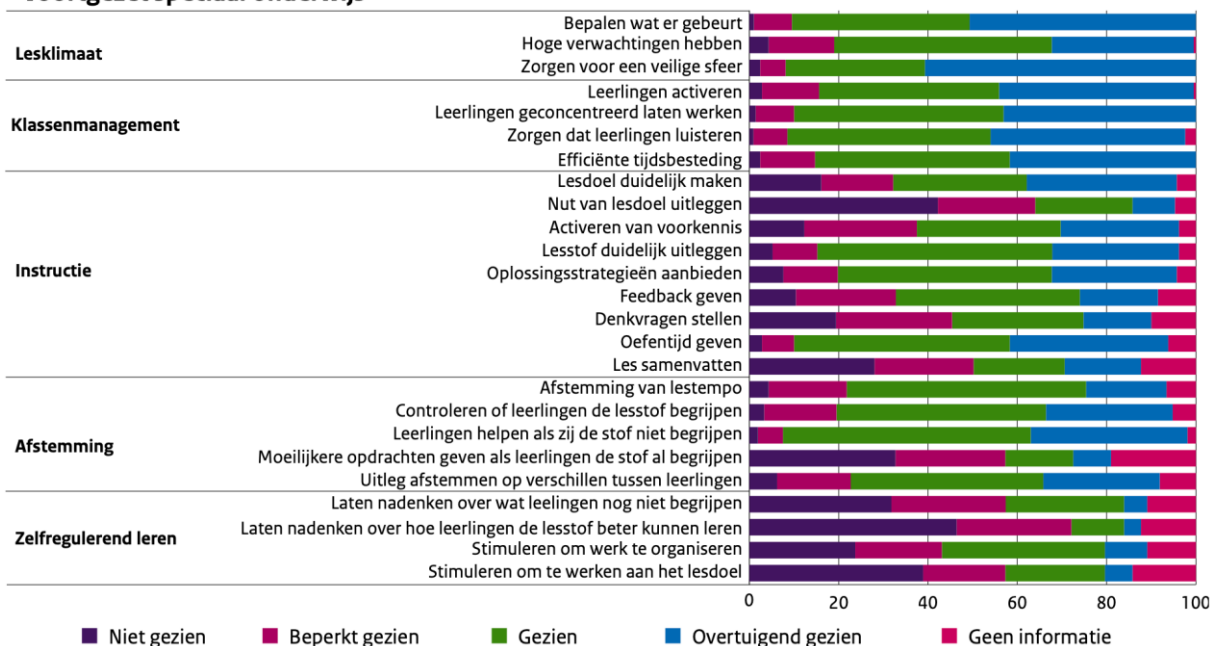
De onderwijsinspectie heeft in het schooljaar 2021-2022 een stelselonderzoek gedaan (ons SO is daarbij ook bezocht) naar de effectiviteit van de lessen in het SO en VSO in Nederland. De uitkomsten zijn vastgelegd in de [Factsheet+Monitor+leskwaliteit+\(v\)so.pdf](#)

De tabellen hieronder komen uit deze factsheet. Ook hier geldt dat de kenmerken van een effectieve les los worden gezien van de voor de lessen gekozen werkvorm. Het betreft een verdere uitsplitsing van de basisprincipes van EDI en biedt onze school daarmee een goed referentiekader voor de opzet en uitvoering van lessen, lesobservaties en evaluaties van de gegeven lessen.

Speciaal onderwijs

Voortgezet speciaal onderwijs

Tijdens de studiedag van 20 april 2023 hebben groepjes collega's doorgesproken over de betekenis en de kansen van deze didactische basis. Hieronder een plaatje van één van de geproduceerde flappen:

Groep: Dirk, Sjoerd, Carolien, Edward, Ingrid en Georgette.

- Ondanks de grote verschillen is het belangrijk dat de hele groep gezamenlijk start en afsluiten. (kort een onderwerp bespreken)
- Is het een idee om standaard les te geven in 2 blokken? Dan komt het bovenstaande voorstel beter uit de verf. (om tijd)
- Je zou ook per blokkuur verschillende 2 vakdocenten op een groep kunnen zetten zodat er keuze is voor de leerlingen.
- hou rekening en ruimte met begin-situatie
- voorbeeld functie: docent en oa op tijd od. 25 in de klas aanwezig.
- In een les waar het kan (koken, kunst ed) aan het begin van de les (teef) de lesdoel bespreken (gezamenlijk). Anders de leerling aan het begin van de les hun leerdoel voor die les laten noteren en door docent/oa laten controleren aan het einde v/d les (eigenaar leerproces)
- Peppels speelt een zeer belangrijke rol hierby. (eigenaar leerproces).
- By instructie zijn belangrijk: activeren voorkennis / interactie leerlinge docent/kort (zo kort mogelijk) / programma van de les / samenvatten / feedback geven.

→ Inzetten van (educo) educatieve games?
(wellicht als verdiepingstof).

Fase waar we willen uitkomen:

Samen waar het kan / apart als het nodig is.

Inhoudelijk sluit de flap goed aan op de bovenbeschreven kwaliteitsaspecten van onze lessen en zitten er prettige suggesties in voor het rooster en het inzetten van educatieve games. Onderaan de flap valt bovendien een belangrijke toevoeging te lezen: 'Samen waar het kan, apart als het nodig is.' Binnen ons onderwijs bestaat door de grote verschillen tussen leerlingen, individuele planvorming, het wel of niet in de les zijn en de mogelijkheden van maatwerk via ICT een logische trek naar onderwijs aan kleine groepjes of zelfs aan individuele leerlingen.

Dat is in onze praktijk gewoon nodig, maar als het even kan hebben we een voorkeur voor (samen)werken, groepsgewijze instructie, samen beginnen en samen eindigen in groepsverband. Drie belangrijke redenen:

- Onze leerlingen hebben individueel vaak meer te verstouwen dan leeftijdgenoten, maar hebben net zo goed recht op een inclusief bestaan;
- Leren en presteren gaat beter wanneer je (ook) kunt werken in teamverband;
- Docenten en assistenten kunnen onderwerpen of hun vak beter in de 'etalage' zetten, waardoor zij met hun leerlingen meer plezier en diepgang kunnen realiseren in de les.

Het 'vak in de etalage', plezier en diepgang willen we graag benadrukken. Ondanks alles wat er speelt willen we gevarieerd onderwijs bieden, dat jonge mensen nieuwsgierig maakt, dat de collega's op hun vakgebied doet 'shinen' en de leerlingen aanzet zaken zelf of met medeleerlingen verder uit te zoeken, dingen uit andere lessen echt toe te passen (rekenen, taal, burgerschap) en ze onderweg helpt naar zelfstandigheid! Waar collega's, mag ook samen, kans zien projectmatig te werken, een onderwerp groepsdoorbrekend of vakoverstijgend te behandelen of een mooie KWT-special les te geven, juichen we dat van harte toe en zal de school dat waar nodig ook faciliteren.

Omdat we benieuwd zijn hoe de beschreven didactische basis verder vorm en kleur krijgt gaan we hier met collega's en leerlingen in deze schoolplanperiode bewust op reflecteren.

Doel	Didactische basis (4.3)
2023-2027	In de periode werken we Piramide-breed vanuit een duidelijke set van didactische basisvaardigheden, die passend is (gepersonaliseerd en kindgericht) voor een school met een sterk gedifferentieerde populatie en een scala aan werkvormen. Dat betekent dat in onze lespraktijk zichtbaar is dat de collega's de basisprincipes van Effectieve Directe Instructie 2.0 én de kenmerken van een effectieve les volgens de onderwijsinspectie kennen en toepassen.

	<p>Afhankelijk van dit soort factoren en van de aard van de leerstof zal in de praktijk een variatie aan werkvormen worden toegepast, waarbij geregeld ook in kleinere groepjes gewerkt en geleerd wordt (coöperatief leren).</p> <p>We werken zo op basis van een duidelijk referentiekader voor de opzet en uitvoering van lessen, lesobservaties en evaluaties van de gegeven lessen.</p> <p>'Samen waar het kan, apart als het nodig is.' Binnen ons onderwijs bestaat door de grote verschillen tussen leerlingen, individuele planvorming, het wel of niet in de les zijn en de mogelijkheden van maatwerk via ICT een logische trek naar onderwijs aan kleine groepjes of zelfs aan individuele leerlingen.</p> <p>Dat is in onze praktijk gewoon nodig, maar als het even kan hebben we een voorkeur voor (samen)werken, groepsgewijze instructie, samen beginnen en samen eindigen in groepsverband.</p> <p>Het 'vak in de etalage', plezier en diepgang willen we graag benadrukken. Ondanks alles wat er speelt willen we gevarieerd onderwijs bieden, dat jonge mensen nieuwsgierig maakt, dat de collega's op hun vakgebied doet 'shinen' en de leerlingen aanzet zaken zelf of met medeleerlingen verder uit te zoeken, dingen uit andere lessen echt toe te passen (rekenen, taal, burgerschap) en ze onderweg helpt naar zelfstandigheid!</p>
--	---

4.4 Zorg en ondersteuning, kern en plus

Zorg en ondersteuning doen we met het gehele team. Er zijn natuurlijk vragen en taken voor specialisten, maar het dagelijks zo effectief mogelijk met de leerlingen samenwerken vraagt van alle collega's bekendheid met het OPP van de leerling, communicatie, doorvragen, observatie en afstemming op het momentum bij de leerling (als gezegd: handelingsgericht werken).

We hebben kleinere lesgroepen, relatief veel ondersteunend personeel en we werken veel samen met collega's van externe partijen (bijv. Basalt Revalidatie, Middin en Florence Kinderthuiszorg). Sinds 1-8-2022 maken we ook gebruik van de met de gemeenten Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg en de samenwerkingsverbanden SPPOH en ZHW afgesproken OnderwijsJeugdArrangementen (OJA's). Met dit -ook landelijk gezien bijzondere- instrument kan de school, uiteraard na overleg met de ouders, zelf jeugdhulp de school binnenhalen. De Piramide maakt goed gebruik van deze mogelijkheid, die in elk geval nog doorloopt in de periode 2023-2025 en hopelijk ook daarna wordt voortgezet. Onze gebouwen beschikken over vele extra voorzieningen en we hebben aangepaste materialen en meubels. Indien noodzakelijk volgen de leerlingen revalidatiebehandeling(en) onder schooltijd.

In de schoolondersteuningsprofielen van SO De Piramide en van het Piramide College wordt beschreven welke ondersteuning onze school kan bieden (zie www.sovsodepiramide.nl/documenten). Wij maken in deze plannen een onderscheid tussen kernondersteuning (die hebben we zelf in huis) en plusondersteuning (die moeten we van buiten halen).

Doel	Zorg en ondersteuning, kern en plus (4.5)
2023-2027	In de schoolplanperiode willen we bereiken dat alle leraren en onderwijsondersteuners weten hoe de kern- en de plusondersteuning, die de school kan bieden, eruit zien en vooral ook, hoe die in en rond de lespraktijk zo toegepast kunnen worden dat zo goed mogelijk aan het leren van de leerling, het optrekken met andere leerlingen en de zelfstandigheidsontwikkeling wordt bijgedragen.

4.5 Leerlingvolgen

4.5.1 Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)

Het OPP is hét plan voor de leerling. In het OPP zijn de voor de leerling stimulerende en belemmerende factoren opgenomen, wordt inzicht geboden in de leervorderingen, staan de leerdoelen voor de komende periode en wordt het uitstroomperspectief beschreven. Ook de (plus)ondersteuning, die nodig is om de leerling in staat te stellen de leerdoelen en het uitstroomperspectief te behalen, wordt in het OPP beschreven en met ouders (en waar mogelijk ook met de leerling) afgesproken.

Het OPP is voor de professionals binnen de school de leidraad voor de wijze waarop de leerling bij het leren en ontwikkelen wordt ondersteund. Alle collega's, die met een leerling werken, zijn om die reden goed op de hoogte van het OPP van de leerling.

Twee keer per schooljaar wordt het OPP met ouders en leerling geëvalueerd en (waar nodig) bijgesteld. Het zwaartepunt, waar het gaat om het uitstroomperspectief (waar gaat de leerling na het SO of het VSO van De Piramide heen), ligt bij de tussenevaluatie in januari/februari. Dat geeft duidelijkheid, geeft tijd om nog zaken uit te zoeken of nog gericht aan bepaalde zaken te werken.

De ontwikkeling van het OPP is nog volop gaande. Inhoudelijk gaan we in deze schoolplanperiode uitzoeken of ook de basisvaardigheden, de ontwikkeling van de executieve functies en de vorderingen op het gebied van zelfstandigheid in het OPP een plaats kunnen krijgen. Technisch gaan we over op digitalisering van het werken met het OPP.

Doel	Ontwikkelingsperspectiefplan (4.5.1)
2023-2027	Voor leerling, ouders en collega's in de school blijft het OPP het 'Plan voor de leerling'. Doel is daarom het OPP zo slank mogelijk te houden, een goed beeld van de leerling te geven, geen oude informatie te laten staan, doelen SMART te formuleren en afspraken ondubbelzinnig te formuleren.

4.5.2 Landelijk doelgroepenmodel

Het onderwijsaanbod van (V)SO De Piramide is vergelijkbaar met het onderwijsaanbod in het regulier onderwijs. SO De Piramide biedt basisonderwijs. Het Piramide College biedt onderwijs gericht op betaalde arbeid (uitstroomprofiel arbeid) en gericht op het behalen van een vmbo- of havo-diploma (uitstroomprofiel vervolgonderwijs).

De Piramide hanteert het landelijke doelgroepenmodel van de GO-Raad (zie hieronder en ook <https://gespecialiseerdonderwijs.nl/expertgroep/landelijk-doelgroepenmodel>). Kijkend naar dit model werkt De Piramide in de profielen 5, 6 en 7, leerlingen met een IQ vanaf ongeveer 70. Aan de profielen zijn niet alleen de intelligentieniveaus gekoppeld, maar ook andere zaken zoals bijvoorbeeld de niveaus van didactisch functioneren, de referentieniveaus voor taal en rekenen en kenmerken van leren en ondersteuning (zie hieronder). Het model biedt daarmee een, altijd met verstand en oog voor de individuele leerling te gebruiken, taal en begrippenkader. Daarmee kunnen collega's binnen de school onderling op een begrijpelijke wijze met elkaar over een leerling schrijven en spreken. Ook

maken steeds meer andere scholen gebruik van dit model. Daardoor kunnen scholen en samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs duidelijker met elkaar communiceren over leerlingen en hun ondersteuningsbehoeften.

Doel	Landelijk doelgroepenmodel (4.5.2)
2023-2027	Het landelijke doelgroepenmodel met alle daarin verwerkte routes, niveaus en kenmerken wordt in de loop van de schoolplanperiode verwerkt in alle documenten, waarvoor dat relevant is. De collega's hanteren die routes, niveaus en kenmerken om met elkaar en anderen te kunnen spreken en schrijven over leerlingen.

Doelgroepenmodel SO De Piramide (vastgesteld 20-6-2023)

Profiel (Leerroute)	1, 2, 3	4	5	5	6	6	7	7							
Verbaal IQ	< 50	50-69	70-79	80-89	90-99	100-110	110-120	>120							
Perfoormaal IQ	<50	50-69	70-79	80-89	90-99	100-110	110-120	>120							
Totaal IQ	<50	50-69	70-79	80-89	90-99	100-110	110-120	>120							
Sociaal Emotioneel functioneren	< 6 jaar	6-9 jaar	6-9 jaar	9-11 jaar	Kalender leeftijd	Kalender leeftijd	Kalender leeftijd	> 12 jaar							
Didactisch functioneringsniveau	M3 – E4	M5	E5	M6	E6	E7	M8	>E8							
DLE	<25	25	30	35	40	50	55	>60							
LRS	< 50%	50%	55-60%	65%	75%	85%	95%	> 100%							
Leerstandaard leerlijn	intensief	intensief	intensief	intensief	basis	basis	verdiepend	verdiepend							
Leerstandaard referentieniveau	< 1F	< 1F	< 1F	<1F	1F	1F	2F/1S	2F/1S							
Leerkenmerken	Sensomotorisch Pragmatisch egocentrisch Praktisch leren Vanuit het concrete	Egocentrisch naar perfoormaal	Egocentrisch naar perfoormaal	Perfoormaal Leert concreet Maar is handeling gericht	Perfoormaal is handeling gericht	Toepassing gericht Past aan de leerstof toe	Betekenisgericht Komt tot bestuderend onderzoekend leren	Betekenisgericht Analyseert, legt verbanden en trekt conclusies							
Kenmerk instructie behoefte	Zintuigelijke ervaringen op laten doen	Verlengde instructie begeleide verwerking	Verlengde instructie begeleide verwerking	Verlengde instructie begeleide verwerking	Groeps-instructie volgend	Groeps-instructie volgend	Zelfstandig opstarten en verwerken	Zelfstandig opstarten en verwerken							
Ondersteuningsbehoefte leren en ontwikkelen	zeer intensief	intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	leeftijdsadequaaf							
Ondersteuningsbehoefte SEO	zeer intensief	intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	leeftijdsadequaaf							
Ondersteuningsbehoefte communicatie	zeer intensief	intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	leeftijdsadequaaf							
Ondersteuningsbehoefte fysiek	zeer intensief	intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	op afroep							
Ondersteuningsbehoefte medisch	zeer intensief	intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	op afroep							
Verwachte Uitsstroombestemming	VSO ZMLK	VSO Arbeid	VO PRO	VSO Arbeid	VO PRO	VSO Basis	VO Basis	VSO Kdr.	VO Kdr.	VSO TL	VO TL	VSO havo	VO havo	VSO VWO	VO VWO

Doelgroepenmodel VSO De Piramide (vastgesteld 20-6-2023)

Profiel (Leerroute)	(1/2) 3 (arbeidsmarkt gericht)	4 (arbeidsmarkt gericht)	5 (arbeidsmarkt gericht)	5 (Vmbo-bbl)	6 (Vmbo-kbl)	6 (Vmbo-ll)	7 (HAVO)	7 (VWO)
Verbaal IQ	<50	50-69	70-79	80-89	90-99	100-109	110-120	>120
Perfomaal IQ	<50	50-69	70-79	80-89	90-99	100-109	110-120	>120
Totaal IQ	<50	50-69	70-79	80-89	90-99	100-109	110-120	>120
Streven naar Referentieniveau Nederlands	<1F	1F	1F	2F	2F	2F	3F	4F
Streven naar Referentieniveau rekenen	<1F	1F	1F	2F	2F	2F	3F	4F
Leerkenmerken	Pragmatisch egocentrisch Praktisch leren Vanuit het concrete	Egocentrisch naar doel Leert door voordoen- nadoen	Perfomaal Leert concreet Maar is doelgericht gericht	Perfomaal is doelgericht doelgericht	Toepassing gericht Past aan de leerstof toe	Betekenisgericht Komt tot bestuderend onderzoekend leren	Betekenisgericht Analyseert, legt verbanden en trekt conclusies	Betekenisgericht Analyseert, legt verbanden en trekt conclusies
Kenmerk instructie behoefte	Concrete ervaringen op laten doen	Verlengde instructie en begeleide verwerking	Groeps-instructie en begeleide verwerking	Groeps-instructie volgend	Groeps- instructie volgend	Zelfstandig opstarten en verwerken	Zelfstandig opstarten en verwerken	Zelfstandig opstarten en verwerken
Ondersteuningsbehoefte leren en ontwikkelen	zeer intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	leeftijdsadequaat	leeftijdsadequaat
Ondersteuningsbehoefte SEO	zeer intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	leeftijdsadequaat	leeftijdsadequaat
Ondersteuningsbehoefte communicatie	zeer intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	leeftijdsadequaat	leeftijdsadequaat
Ondersteuningsbehoefte fysiek	zeer intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	op afroep	op afroep
Ondersteuningsbehoefte medisch	zeer intensief	intensief	voortdurend	regelmatig	incidenteel	op afroep	op afroep	op afroep
Verwachte uitstroombestemming	(arbeidsmatige) dagbesteding	(beschutte) arbeid	Arbeid/ MBO entree	MBO 2	MBO 3/4	MBO 4	HBO	VWO
Verwachte uitstroombestemming	Dagbesteding	Arbeid	Arbeid	Vervolgonderwijs	Vervolgonderwijs	Vervolgonderwijs	Vervolgonderwijs	Vervolgonderwijs

* Het doelgroepenmodel (V)SO De Piramide wijkt af van het Landelijk Doelgroepenmodel om de Doelgroepenmodel van het SO en het VSO op elkaar aan te laten sluiten.

5. BEWEGINGSONDERWIJS

Onze leerlingen krijgen twee keer per week bewegingsonderwijs. Een gymdocent geeft deze lessen, samen met een assistent bewegingsonderwijs. Tijdens de lessen werken wij aan de verschillende leerlijnen binnen het bewegingsonderwijs, aangepast aan de mogelijkheden van de leerling. Hierdoor verbeteren we de motorische vaardigheden, vergroten we het ruimtelijk inzicht, ontwikkelen we de sociale vaardigheden en de zelfstandigheid van de leerling. Ook bieden wij bewegen in het water aan voor de leerlingen die zich vrijer kunnen bewegen in het water dan in de gymzaal.

Op verschillende dagen kunnen leerlingen gebruikmaken van het naschoolse sportaanbod van De Piramide. De naschoolse sport is ingedeeld in drie periodes met ieder 10 lessen.

Er is met externe partijen contact gelegd om te kijken of op De Piramide een praktisch verkeersexamen voor wielen (van rolstoel tot racerunner) ontwikkeld kan worden. Fietsen is bijvoorbeeld een vorm van balanceren en dat is weer één van de leerlijnen binnen het bewegingsonderwijs.

SO smart is bedoeld voor leerlingen tot en met de middenbouw van het SO, waarbij (extra) aandacht wordt gegeven aan ruimtelijke oriëntatie, mobiliteit en zelfredzaamheid. SO smart is een vorm van sensomotorische remedial teaching in groepsverband, die gebruik maakt van spelen (ervaren) en bewegen. Er wordt gewerkt met verschillende ontwikkelingsgerichte bewegingsspelletjes en -oefeningen. Gaat het bewegen niet zoals het moet, dan moet het zoals het gaat.

We zien ook dat leerlingen baat hebben bij (vormen van) bewegend leren. Fysieke activiteiten tussen het zitten door, voor onze populatie uiteraard goed doordacht, hebben een positief effect op de concentratie, de executieve functies, het zelfvertrouwen en de emoties en daarmee ook op het leren.

Alle 'ins and outs' van het bewegingsonderwijs zijn beschreven in het Vakwerkplan en het Protocol Schoolzwemmen.

	Bewegingsonderwijs (5.)
2023-2027	Voor de leerlingen van De Piramide blijft goed bewegingsonderwijs essentieel. We borgen daarom graag het huidige niveau van expertise en passend aanbod per leerling. Aanvullend willen we bereiken dat teambreed expertise wordt verworven waar het gaat om de mogelijkheden van zaken als SO Smart en Bewegend Leren, zodat daarop in de lessenpraktijk kan worden aangehaakt.

6. ONTWIKKELINGEN OP SO DE PIRAMIDE

6.1 SO: Handboek en Schoolondersteuningsplan (SOP)

Het onderwijs (o.a. doelen en methodes) dat SO De Piramide biedt, wordt beschreven in het Handboek SO. De ondersteuningsmogelijkheden op SO De Piramide zijn te vinden in het Schoolondersteuningsplan (SOP). Beide documenten worden jaarlijks geactualiseerd. De inhoud van beide documenten, in combinatie met veel praktische informatie, wordt voor ouders en andere belangstellenden samengevat in de Schoolgids. In dit Schoolplan komen vooral de (nieuwe) ontwikkelingen aan bod.

	SO: Handboek en Schoolondersteuningsplan (SOP) (6.1)
2023-2027	Handboek en SOP worden jaarlijks geactualiseerd, waarbij nieuwe ontwikkelingen en keuzes rond de inrichting van ons onderwijs en van onze ondersteuning een plekje krijgen.

6.2 SO: Aanbod voor talentontwikkeling

Om te kunnen ontdekken wat je talent is of je talenten zijn, is het nodig een rijk onderwijsaanbod te krijgen met ruimte zelf te onderzoeken waar je goed in bent. Op SO De Piramide voert de klassenleiding twee maal per jaar kindgesprekken met de leerlingen. Daar verwoorden de leerlingen wat zij goed kunnen en leuk vinden, wat zij moeilijk vinden en waar ze graag meer van zouden willen weten of kunnen. Zo krijgen onze leerlingen meer inzicht in hun eigen ontwikkeling en hun talenten en wij in hoe wij de leerlingen daarin kunnen begeleiden. Zelfstandigheid en executieve functies en vaardigheden zijn hierbij ook van belang. Wat heb je nodig om iets te kunnen doen, onderzoeken of ontdekken? En hoe vraag je daar hulp bij?

Tijdens het jaarlijkse SObrede project hebben leerlingen de mogelijkheid te proeven aan activiteiten die niet in het dagelijks onderwijsaanbod voorbijkomen en zo wellicht nieuwe talenten te ontdekken. Hierin kunnen leerlingen zichzelf, maar ons ook enorm verrassen!

	Aanbod voor talentontwikkeling (6.2)
2023-2027	Borgen en zo mogelijk uitbreiden van lesstof t.b.v. het leren en kunnen ontdekken van je talent binnen het leerplan SO.

6.3 Sociale veiligheid en het tegengaan van pesten

Wij werken aan sociale veiligheid met de KiVa-methode. KiVa betekent 'fijne school'. De kern van de KiVa-methode is leerlingen te leren wat een fijne, veilige groep is en hoe zij er zelf en met elkaar voor kunnen zorgen dat de klas en de school voor iedereen een fijne en veilige plek is om te leren en te spelen. Naast dit preventieve werken aan een positief, veilig klas- en schoolklimaat hebben wij een curatieve pestaanpak, beschreven in het Pestprotocol SO. De rapportage van de audit van ons bestuur (november 2022) bevestigt dat KiVa duidelijk zicht- en voelbaar is door de hele school.

Leerlingen in de bovenbouw vullen jaarlijks de sociale veiligheidsmonitor van KiVa in. Daarnaast wordt, zoals eerder in dit schoolplan beschreven is, de SCOL vragenlijst tweemaal per jaar ingevuld door de leraren en vanaf groep 5 niveau ook door de leerlingen. In mei 2023 hebben de leerlingen uit de bovenbouw net als op vrijwel alle DHS scholen de peiling sociale veiligheid van Scholen met Succes (SMS) ingevuld. De leerlingen gaven SO De

Piramide het rapport cijfer 9,2 (bestuursbenchmark 7,9) en scoorden 80% op welbevinden en veiligheid (bestuursbenchmark 59%). Mooie scores!

De resultaten uit de SCOL-vragenlijst en de KiVA-monitor worden vooral per leerling geëvalueerd en gebruikt om nieuwe doelen in het OPP te formuleren.

Vanuit de resultaten van SMS wordt een verbeteraanpak voor de hele school geformuleerd.

Zo krijgen wij op individueel en op groepsniveau wel een goed beeld van de individuele sociaal emotionele ontwikkeling; het sociaal veilig welbevinden en het schoolklimaat. Voor komend jaar is de vraag of we al deze meetinstrumenten willen blijven gebruiken.

	Sociale veiligheid en het tegengaan van pesten (6.3)
2023-2027	Borgen van het positieve schoolklimaat.

7. ONTWIKKELINGEN OP HET PIRAMIDE COLLEGE

7.1 VSO: Handboek en Schoolondersteuningsplan (SOP)

Het onderwijs (o.a. doelen en methodes) dat het Piramide College biedt, wordt beschreven in het Handboek VSO. De ondersteuningsmogelijkheden op het Piramide College zijn te vinden in het Schoolondersteuningsplan (SOP). Beide documenten worden jaarlijks geactualiseerd.

De inhoud van beide documenten, in combinatie met veel praktische informatie, wordt voor ouders en andere belangstellenden samengevat in de Schoolgids. In dit Schoolplan komen vooral de (nieuwe) ontwikkelingen aan bod.

Doel	VSO: Handboek en Schoolondersteuningsplan (SOP)
2023-2027	Handboek en SOP worden jaarlijks geactualiseerd, waarbij nieuwe ontwikkelingen en keuzes rond de inrichting van ons onderwijs en van onze ondersteuning een plek krijgen.

7.2 Piramide-uren

De Piramide-uren (keuzewerktijd, studielessen/training executieve functies en mentoruren) zijn in 2022-2023 succesvol geïmplementeerd in de onderbouw-vervolgonderwijs en voorjaar 2023 geëvalueerd. Positieve aspecten: vergroten zelfstandigheid leerlingen door keuzewerktijd, goede invulling groepsmentorlessen en aandacht voor executieve functies in de studielessen.

	VSO: Piramide-uren (7.1.2)
2023-2027	Door de invoering van het Piramide-uur vergroten we de zelfstandigheid van onze leerlingen (keuzewerktijd), realiseren we een steviger plek (en goede invulling) van de groepsmentorlessen en versterken we de executieve functies bij onze leerlingen (studielessen).

7.3 VSO: Peppels

Op het Piramide College is het werken met een leerstof(jaar)planning uitgaande van leerdoelen ingevoerd. Ieder leerjaar is opgedeeld in vijf modules. Een module brengt voor de leerling in beeld welke leerdoelen aan de orde zijn en welke stappen gezet gaan worden om die leerdoelen te behalen. Schoolbreed betekent dit dat voor ieder vak en niveau de leerstofplanning bekend is.

Als het gaat om de ontwikkeling van meer gepersonaliseerd leren is dit een belangrijke voorwaardenscheppende stap. Leerlingen en leraren volgen gezamenlijk de leervorderingen van de leerling. De leerling reflecteert daarbij op die vorderingen en stelt zich de vraag, waar nodig gecoacht door de leraar of de onderwijsassistent, wat de goede vervolgstappen zijn. Omdat via de modules de taken bekend zijn, kan de leerling binnen én buiten school zelfstandig verder aan de slag. Ook ouders kunnen meekijken en hun zoon of dochter thuis ondersteunen.

Tot nog toe werden de cijfers in Magister gegeven. Het werd daarbij echter niet duidelijk bij welke leerstof/leerdoelen het cijfer hoorde. Daar gaan we in de komende schoolplanperiode een vervolgstap in zetten door het registreren van een cijfer in Peppels en dat cijfer te koppelen aan de bijbehorende module. Daardoor kan veel beter gevolgd worden waar de

leerling voor de verschillende vakken zit en kunnen leerling- en OPP-besprekingen een stuk efficiënter worden gevoerd.

	VSO: Peppels (7.1.3)
2023-2027	Zie de doelstelling onder 4.3 Didactische basis

7.4 VSO: Vakoverstijgend werken

Op het Piramide College bestaat enige ervaring met vakoverstijgend werken. Onder 4.3 Didactische basis wordt het belang ervan nog eens onderstreept. Tel daarbij op de notie dat de wereld niet verdeeld is in vakken en dat het goed is dat leerlingen dat ook ervaren. We staan daarom graag open voor projecten en andere aanpakken met een vakoverstijgend karakter.

	VSO: Vakoverstijgend werken (7.1.4)
2023-2027	Zie de doelstelling onder 4.3 Didactische basis

7.5 VSO-vervolgonderwijs: Onderwijsaanbod

Het onderwijs in dit uitstroomprofiel is gericht op doorstroom naar het mbo of hbo. Leerlingen halen bij voorkeur een compleet diploma, maar in individuele gevallen kunnen ook certificaten gehaald worden voor vmbo en havo. We bieden de door het rijk vastgestelde kern- en examendoelen. Het is onze ambitie dat leerlingen binnen de daartoe gestelde termijnen het vmbo of havo afronden. In individuele situaties is dat niet altijd haalbaar, examens kunnen dan over meerdere jaren worden gespreid. De ambities rond diplomering en gespreide examens zijn beschreven in de schoolstandaarden. Onze leerlingen doen staatsexamens en voor ons basis- en kaderleerlingen wordt voor het CSPE (centraal schriftelijk en praktisch eindexamen) samengewerkt met de Scholengroep Den Haag Zuid-West. Zij volgen de profiel- en keuzevakken op het Piramide College volgens het Programma van Toetsing en Afsluiting van het Zuid-West College.

Schematisch overzicht uitstroomprofielen Piramide College, inclusief uitstroomprofiel arbeid (zie onder).

Punt van zorg binnen het uitstroomprofiel vervolgonderwijs is het minimale aantal leerlingen in de havo-stroom. Het schooljaar 2023-2024 start met 1 leerling in de onderbouw en 3 of 4 leerlingen in de bovenbouw. Dat is pedagogisch-didactisch én vanuit het oogpunt van een gezonde bedrijfsvoering niet verantwoord. Zie daarom in het Uitvoeringsplan/Jaarplan 2023-2024 onder 7.1.1 het actiepunt 'Havo-leerlingen en Piramide College'.

7.6 VSO-arbeid

In 2018 is een nieuw kader voor het uitstroomprofiel arbeid op het Piramide College vastgesteld. De lessentabel is herzien, zodat meer de nadruk is komen te liggen op de competentie-ontwikkeling van leerlingen. Deze competenties zijn beschreven en hebben betrekking op de persoonlijke ontwikkeling van de leerling én op de ontwikkeling van werkgerelateerde competenties.

Om deze competenties in een relevante leeromgeving te kunnen ontwikkelen is voor de leerlingen in de arbeidsgerichte stroom een intensief stageprogramma opgezet. Dat begint met een begeleide stage (BIS) binnen de school, gevolgd door een begeleide externe stage

(BES) en een zelfstandige externe stage (ZES). Waar mogelijk proberen we de laatste stage over te laten gaan in een betaalde (beschutte) baan. Waar dat niet direct lukt, ondersteunt de school leerling (en ouders) bij het vinden van een passende plek. Omdat de leerlingen nu in Peppels werken en het overzicht over de leervorderingen aan de hand van de OPP's wordt besproken, dreigt een dubbeling van administratie. In het Uitvoeringsplan/Jaarplan 2023-2024 (onder 7.1.1) is een actie opgenomen om op dit punt én helderheid én handzame administratie te realiseren.

8. AMBULANTE BEGELEIDING; SPECIALISTISCHE BEGELEIDING OP MAAT

Passend onderwijs

AB De Piramide, het team van Ambulant Begeleiders van (V)SO De Piramide biedt specialistische begeleiding en ondersteuning op maat aan het regulier en speciaal basis- en voortgezet onderwijs. We gaan hierbij uit van de mogelijkheden van de leerlingen en van de school.

De Piramide beschikt over veel expertise op het gebied van onderwijs aan zieke leerlingen, leerlingen met een fysieke beperking of met neurocognitieve problematiek, bijvoorbeeld na hersenletsel.

Door middel van onze ambulante begeleiders stelt AB De Piramide die kennis beschikbaar voor professionals, leerlingen en ouders op andere scholen. Daarnaast spelen we een rol in de uitwisseling en verbreding van kennis binnen ons eigen SO- en VSO-schoolteam. We maken in deze begeleiding de vertaalslag van medisch jargon en kindkenmerken naar concreet handelen in de onderwijspraktijk. In de meeste situaties richten we ons in de ondersteuning op de collega's van de andere scholen. Samen met hen proberen we de beste manier te vinden om de leerling weer zo optimaal mogelijk te laten ontwikkelen. We helpen daarbij met observaties, didactische adviezen, ondersteuning bij het opstellen van ontwikkelingsperspectiefplannen (OPP), casemanagement, slimme leermaterialen en coaching. Soms bieden we directe ondersteuning aan de leerling zelf. Uitgangspunt hierbij is dat de school (en eventueel ouders) leren het zelf te doen.

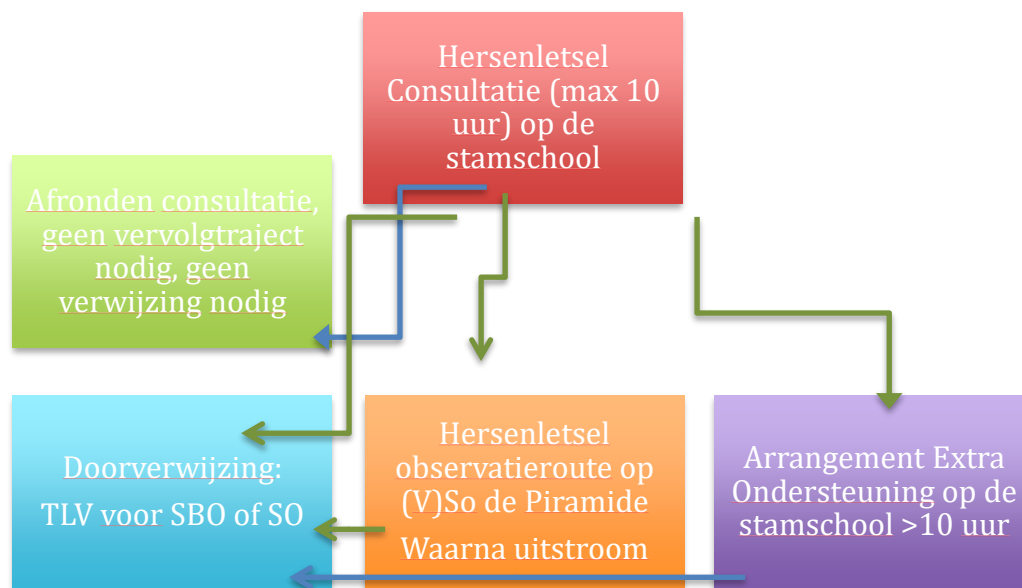
Door de inzet van de ambulant begeleiders lukt het vaak om een leerling op de eigen school te behouden en weer met plezier te laten leren. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de doelstelling van passend onderwijs: 'onderwijs dicht bij huis'. In een aantal wat ingewikkelder situaties kan de best passende keuze een overstap zijn naar een andere school. In die situaties helpen de ambulant begeleiders om de overstap voor de leerling zo goed mogelijk te laten verlopen. Omgekeerd helpt het ambulante team ook bij de overstap van leerlingen van De Piramide naar een andere school of naar vervolgonderwijs.

Ons ambulante team werkt met collega-ambulant begeleiders van andere SO- en SBO-scholen samen binnen 'Maatwerk in Onderwijs' (www.maatwerkinonderwijs.nl). Deze samenwerking biedt de mogelijkheid om bij een complexe hulpvraag snel te kunnen schakelen met collega's op een ander expertisegebied.

Steunpunt hersenletsel

De Piramide is gespecialiseerd in het onderwijs aan leerlingen met hersenletsel of neurocognitieve restklachten na bijvoorbeeld een ongeluk of ziekte. We werken daarbij nauw samen met Basalt Revalidatie.

In samenwerking met het samenwerkingsverband SPPOH heeft De Piramide het Steunpunt Hersenletsel opgericht (sinds augustus 2018). Het Steunpunt Hersenletsel is het regionale kenniscentrum voor alles wat te maken heeft met het bieden van onderwijs aan leerlingen met hersenletsel en neurocognitieve klachten. Het Steunpunt biedt informatie, scholing, coaching, observaties, ondersteuning bij gesprekken met ouders en/of deskundigen en korte onderzoeks- en adviestrajecten (tot 10 uur). Het Steunpunt adviseert daarnaast over de verschillende arrangementen, die (V)SO De Piramide in samenwerking met SPPOH biedt, wanneer blijkt dat meer of andersoortige ondersteuning nodig is:

Routes van onderwijs en begeleiding. De groene pijlen zijn onderscheidend voor de manier waarop (V)SO de Piramide maatwerk kan leveren aan leerlingen met hersenletsel of restklachten.

Het Steunpunt werkt primair voor scholen en de professionals in het onderwijs. De inzet is erop gericht collega's in de scholen te voorzien van kennis en adviezen, waardoor zij zelf in staat zijn leerlingen met hersenletsel goed onderwijs te bieden.

Het Steunpunt staat ook open voor vragen van ouders. Wanneer daar echter een uitgebreidere vraag achter tevoorschijn komt, zal het Steunpunt dit oppakken in overleg met de school, ketenpartners en de ouders samen.

Onze ambities en innovaties voor 2023-2027

Onze ambitie is om leerlingen met een beperking, ziekte of neurocognitieve problematiek in het (zo mogelijk regulier) onderwijs te houden, waar ze zich optimaal naar hun eigen mogelijkheden kunnen ontwikkelen.

We werken vanuit ons hart én we zijn zakelijk in onze aanpak. We willen ons team collegiaal en opbrengstgericht neer blijven zetten en zorgen er tegelijk voor dat we als AB-team zoveel als reëel mogelijk kostendekkend functioneren.

Hoe zorgen we ervoor dat we deze ambities waar kunnen (blijven) maken terwijl we ons blijven onderscheiden in een veranderende markt en een veranderende doelgroep?

- Wij weten waar we over praten omdat we verbonden zijn met de dagelijkse onderwijspraktijk en zelf uit het onderwijs komen. We hebben ervaring met verschillende vormen van onderwijs én met ketenpartners in de zorg. Dit maakt onze adviezen praktisch en haalbaar.
- Wij ontwikkelen stelselmatig onze eigen competenties en expertise én de competenties en expertise van onze collega's en klanten.
- We zijn klantgericht, bereikbaar en we bieden maatwerk. Scholen kunnen met hun hulpvraag bij ons terecht of we helpen de vraag op de goede plek te laten landen. Wij pakken binnen korte tijd de hulpvraag op. Onze aanpak is planmatig en praktisch.
- We richten ons altijd op de ontwikkeling van het kind en werken daarbij samen met het kind.

- Wij profileren ons binnen samenwerkingsverbanden en netwerken door dagelijks goed werk te leveren, door het geven van voorlichting, via persoonlijk contact en met behulp van aantrekkelijk en duidelijk informatiemateriaal (website/folders).
- We bouwen het Steunpunt Hersenletsel uit door het verdiepen van onze expertise, de evaluatie van werkwijze en opbrengsten en de verspreiding van kennis naar collega's binnen het scholenveld en De Piramide.

	Ambulante begeleiding; specialistische begeleiding op maat (8.)
2023-2027	Onze ambitie is om leerlingen met een beperking, ziekte of neurocognitieve problematiek in het (zo mogelijk regulier) onderwijs te houden, waar ze zich optimaal naar hun eigen mogelijkheden kunnen ontwikkelen.

9. VEILIGHEID

Het veiligheidsbeleid van (V)SO De Piramide staat beschreven in het Veiligheidsplan (zie onze website onder publicaties > documenten).

In het Veiligheidsplan wordt beschreven dat een veilige school van iedere medewerker betrokkenheid vraagt bij o.a. de sociale veiligheid van de leerlingen en goede communicatie met ouders en interne en externe deskundigen. Dat kan gaan over allerlei zaken, die aan het welbevinden en de veiligheid van de leerlingen raken. Ons team wordt daarbij geadviseerd door de Commissie van Begeleiding (o.a. jeugdarts, schoolpsycholoog en schoolmaatschappelijk werkende).

Bij onze visie op veiligheid gaat het in de kern om de veiligheid van leerlingen, personeel en bezoekers. De school heeft als instelling de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor een veilige leer- en werkomgeving. Denk daarbij aan de volgende zaken: Onderlinge zorgzaamheid en wederzijds respect als basisprincipes.

1. Onderlinge zorgzaamheid en wederzijds respect.

Dit houdt in dat ieder lid van de schoolbevolking zich pas veilig kan voelen als hij/zij het gevoel heeft te worden gerespecteerd en te worden vertrouwd door alle anderen.

2. De maatschappelijke verantwoordelijkheid van de school in de samenleving.

Naast een onderwijsopdracht heeft de school een pedagogische opdracht bij de overdracht van normen en waarden en het aanleren van maatschappelijk aanvaardbaar gedrag.

3. Een structurele en samenhangende aanpak.

Wij streven er naar dat de zorg om veiligheid een integraal onderdeel wordt van ons schoolbeleid. We willen komen tot een samenhangend geheel van maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan een veilig en positief schoolklimaat. Ieder lid van de schoolgemeenschap dient in het aanvaarden en hanteren van deze principes duidelijk en consequent te zijn.

4. Inbedding in het pedagogisch klimaat.

De zorg voor veiligheid voor iedereen gedijt het beste in een pedagogisch klimaat, waarin elke leerling tot zijn of haar recht kan komen. Het pedagogisch beleid van De Piramide gaat uit van drie basisprincipes:

- Ieder kind mag er zijn.
- We kijken naar het hele kind.
- Wij ondersteunen de leerling bij de groei naar zelfstandigheid.

5. Veiligheid van leerling en contacten met derden.

Naast het feit dat onze leerlingen te maken hebben met medewerkers van de school, zijn zij daarnaast ook regelmatig aangewezen op hulp of therapieën van derden. Er is een hele directe samenwerking tussen leerling en de hierboven genoemde derden. Een leerling kan zich pas veilig voelen als zijn of haar privacy is gewaarborgd en wanneer hij/ zij op een veilige wijze therapie kan volgen.

6. Veiligheid van leerlingen en personeel bij het geven van zorg.

Binnen onze school zijn veel leerlingen aangewezen op hulp bij hun verzorging en/ of het verstrekken en geven van medische zorg. Deze zorg wordt gegeven door onderwijsassistenten en/of (school)verpleegkundigen. Een leerling of het personeel kan zich pas veilig voelen als deze zorg goed staat omschreven en wanneer de daarvoor bestemde 3 hulpmiddelen worden gebruikt. Hierbij moet dan ook de privacy worden gewaarborgd. Zie hiervoor bijv. ons 'Protocol Medisch handelen' (zie website: <https://www.sovsodepiramide.nl/documenten>).

	Veiligheid (9.)
2023-2027	<p>Leerlingen en medewerkers voelen zich altijd veilig op De Piramide. Wanneer een leerling of een medewerker dat zo niet voelt, voelt hij of zij zich vrij dat aan te kaarten bij de school. Medewerkers van de school signaleren supersnel dat er iets niet klopt. In het tevredenheidsonderzoek onder medewerkers (MTO, 1x per twee jaar uit te voeren) wordt op veiligheidsaspecten minimaal een 8 gescoord. Ook in de onderzoeken (jaarlijks) naar sociale veiligheid onder leerlingen van SO én VSO wordt minimaal een 8 gescoord. Waar dalingen optreden wordt altijd geanalyseerd wat daar een rol zou kunnen spelen.</p>

10. KWALITEITSZORG

De Piramide heeft een kundig, ambitieus en betrokken team, zeg maar de eerste lijn als het gaat om het bieden van kwaliteit en het signaleren van kleinere en grotere vragen rond de kwaliteit in de praktijk. Ook in gesprekken met leerlingen, ouders en externen komen geregeld vragen op het gebied van de kwaliteit, die de school biedt, voorbij. Het is een onderdeel van onze professionele cultuur, dat we het belangrijk vinden die vragen en signalen te krijgen en er iets goeds mee te doen!

De Piramide heeft ook een gestructureerd kwaliteitszorgsysteem. Kwaliteitszorg is het zorgen voor en bewaken van de onderwijskwaliteit. Het is het totaal van activiteiten, procedures en instrumenten, die bedoeld zijn om op een permanente, systematische en cyclische wijze de kwaliteit van het onderwijs en de organisatie te bepalen, te beheersen, te bewaken, te borgen en te verbeteren. Dit komt concreet neer op het beantwoorden van de volgende vragen van de kwaliteitscyclus (PDCA):

1. Doen wij de goede dingen?
2. Doen wij de dingen goed?
3. Hoe weten wij dat?
4. Vinden anderen dat ook?
5. Wat doen wij met die kennis en informatie?

Op De Piramide ziet dat er in kort bestek als volgt uit.

Waar het gaat om de **individuele leerlingen** is het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) het belangrijkste instrument op het gebied van kwaliteitszorg binnen De Piramide. Voor iedere leerling worden in het OPP doelen gesteld en wordt beschreven welke ondersteuning de leerling nodig heeft om die doelen te kunnen behalen. Vervolgens wordt het plan uitgevoerd, de effecten gemeten en ieder half jaar geëvalueerd. Het Landelijk Doelgroepen Model biedt de taal en meetcriteria, die in het OPP worden gebruikt. Naast de inzet van collega's, leerlingen en ouders worden deskundigen (Commissie van Begeleiding) betrokken om het goede gesprek met elkaar te kunnen voeren.

Zie ook hoofdstuk 4.5 voor dit thema.

De Piramide kijkt ook naar de **collectieve onderwijsopbrengsten**. Omdat binnen De Piramide sprake is van zeer heterogene en relatief kleine groepen is het niet mogelijk de onderwijsprestatie van de school te vergelijken met de resultaten van andere scholen. De schoolstandaarden, de prestatienormen die de school zichzelf voorhoudt, gaan daarom vooral over de vraag of het de school lukt de mogelijkheden van de leerlingen goed in te schatten (uitstroomprofiel) en die daadwerkelijk te realiseren. Na afloop van het schooljaar worden de geboekte resultaten geëvalueerd (Opbrengstenboekjes SO en VSO) en waar nodig worden verbeterpunten geformuleerd.

De schoolstandaarden worden iedere twee jaar geactualiseerd. In deze schoolplanperiode willen we in de schoolstandaarden ook de vergelijking gaan maken met de opbrengsten, die in het regulier onderwijs worden geboekt. Blijft staan dat we zeer heterogene en relatief kleine groepen hebben, maar het is voor onze schoolontwikkeling goed te weten hoe onze opbrengsten zich verhouden tot die in het regulier onderwijs en na te denken over de vraag hoe we eventuele achterstanden kunnen inlopen.

De **beleidscyclus** van De Piramide overkoepelt de onderwijskundige ontwikkeling, de ontwikkeling van ondersteuning en zorg en de ontwikkeling van alle organisatorische aspecten van de school. In cyclische en over het algemeen SMART-vorm komen daarbij het schoolplan en de daaronder vallende jaarplannen, de (meerjaren)begroting, de schoolondersteuningsplannen (SOP's), handboeken en een baaierd van andere processen en documenten aan bod.

In het **Handboek Kwaliteitszorg** geeft De Piramide een overzicht van de hierboven in kort bestek beschreven 'kernprocessen' en de kwaliteitskalender, die we jaarlijks hanteren. Het Handboek wordt tweemaal per jaar geëvalueerd en helpt ons de goede dingen op het juiste moment te doen.

Bij de zorg voor kwaliteit worden we ondersteund door instrumenten, die DHS-breed worden toegepast. Denk daarbij o.a. aan de volgende zaken:

- Cyclus van ontwikkelingsgesprekken met de medewerkers;
- Planning en control m.b.t. de financiële huishouding van de school;
- Leerling-, ouder- en medewerkerstevredenheidsspeilingen;
- Interne auditsystematiek;
- Monitoring Veiligheidsplannen;
- Strategisch personeelsbeleid.

	Kwaliteitszorg (10.)
2023-2027	<p>De Piramide en de teamleden halen alles uit de kast voor de leerlingen, staan daarom graag open voor feedback, laten zien wat er in de school gebeurt en stellen zichzelf in deze schoolplanperiode telkens de vragen van de kwaliteitscyclus (PDCA).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Doen wij de goede dingen? 2. Doen wij de dingen goed? 3. Hoe weten wij dat? 4. Vinden anderen dat ook? 5. Wat doen wij met die kennis en informatie?

11. ORGANISATIE EN PERSONEELSBELEID

'Werken op De Piramide is supermooi. Ik kan er al mijn kennis, kunde en wijsheid in kwijt en kan mij dagelijks verder ontwikkelen. Ik moet als medewerker van de school stevig in mijn schoenen staan. Het is daarom fijn dat ik deel uitmaak van een sterk team, dat energiek en op collegiale wijze dagelijks vorm geeft aan de missie en uitgangspunten van de school.'

Doel van ons personeelsbeleid is dat alle collega's dit over hun werk op De Piramide kunnen zeggen. Waar dat niet het geval is, ondersteunt de school de collega('s) om dit doel te bereiken. Zo'n doel is ook nooit een einddoel. Het is zaak er met elkaar aan te blijven werken. Werken op De Piramide vergt een hoop flexibiliteit en persoonlijke inzet. Gelukkig beschikt De Piramide over een sterk en ervaren team, met collega's die individueel en in teamverband het onderwijs vormgeven en verder ontwikkelen. Dit professionele kapitaal willen we graag zoveel mogelijk ruimte en verantwoordelijkheid geven, zodat ook de inzichten en talenten van collega's maximaal tot hun recht kunnen komen.

Ruimte en verantwoordelijkheid vormen best een lastige tandem. Ruimte is de mogelijkheid om zelf initiatief te nemen, te experimenteren of verder te denken én daarmee vorm te geven aan missie, visie en beleid van de school. Verantwoordelijkheid gaat vooral over transparantie en reflectie met betrekking tot de afgesproken doelen en de geboekte resultaten. Het gaat er immers om te leren van opgedane ervaringen.

Wat de positie van leraar en onderwijsassistent op De Piramide anders maakt dan die op andere scholen is dat er zeer intensief moet worden samengewerkt. Dat geldt voor de tandem leraar-onderwijsassistent, maar dat geldt ook voor de samenwerking met verpleegkundigen, therapeuten, persoonlijk begeleiders, ouders, interne/externe deskundigen en in de eerste plaats met de leerlingen. Van medewerkers van De Piramide vragen we dat zij niet alleen de basis (zie hfd. 4) in de vingers hebben, maar dat zij ook leiding geven, ondernemend zijn en creatieve oplossingen kunnen (helpen) bedenken voor telkens andere vraagstukken. Goed om aan dit aspect in de medewerkersgesprekken én het scholingsprogramma serieuze aandacht te besteden.

Dat geldt ook voor de school als organisatie. Op schoolbestuurlijk niveau vindt een sterke centralisatie plaats van beleid en ondersteuning. Voor De Piramide is dat superlastig omdat onze school voor wat betreft leerlingenpopulatie, medewerkersbestand, het onderwijsaanbod, ondersteuningsbehoefte en de omvang sterk afwijkt van het DHS-basisscholenbestand. Het lijkt ons daarom goed op een gestructureerde wijze naar de positie van De Piramide binnen DHS te kijken (zie daarvoor Uitvoeringsplan/Jaarplan hfd. 11).

	Personeel en organisatie (11.)
2023-2027	Werken op De Piramide is leuk en interessant, iedereen draagt bij aan de ontwikkeling van ons onderwijs en leert dagelijks bij. De organisatie past hierbij, zorgt voor uitdaging, efficiëntie en een heldere koers en krijgt daarvoor de ruimte van het bestuur. De Piramide streeft bij het medewerkerstevredenheidsonderzoek naar een 8 of hoger met betrekking tot de kernindicatoren persoonlijk welbevinden en interne organisatie.

12. OUDERS

Alle leraren en onderwijsassistenten werken samen met ouders. Zij betrekken hen als ervaringsdeskundige en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak (handelingsgericht werken).

Voor leerlingen van De Piramide geldt dit des te meer. Hier spelen naast het onderwijs allerlei vragen rond ziekte of beperking. Door ook op dit gebied nauw met ouders samen te werken, kunnen we de leerling op school het beste tot haar/zijn recht laten komen.

Omdat de meeste leerlingen met aangepast leerlingenvervoer naar school komen, hebben wij met veel ouders geen dagelijks contact. Op het Piramide College speelt bovendien dat, naarmate de leerling ouder wordt, steeds meer zaken met de leerling zelf worden geregeld. De school besteedt daarom veel aandacht aan de samenwerking met ouders, denk bijvoorbeeld aan:

- Vaste aanspreekpunten: groepsleiding (SO De Piramide) of de persoonlijk mentor (Piramide College).
- Gesprekken over de tussen- en de eindevaluatie van het ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerling;
- Planbesprekingen (in elk geval één keer per schooljaar) over de afstemming tussen ouders, Basalt Revalidatie en De Piramide met betrekking tot de bredere ontwikkeling van de leerling.
- Op het SO heeft iedere groep enkele klassenouders.
- Schoolbreed wordt gewerkt met een veilig ouderplatform 'Social Schools'. De website heeft voornamelijk een extern gerichte functie (mensen die op zoek zijn naar een andere school, samenwerkingspartners). Wel kunnen leerlingen, ouders en anderen op de website alle voor hen relevante documenten vinden (schoolgids, beleidsstukken, protocollen).
- Op het SO worden ouders, naast het al bestaande oudervertelgesprek in november, een paar keer per jaar uitgenodigd voor een koffieochtend.
- Wanneer een SO-leerling veel lessen moet missen maar wel schoolwerk kan doen, bestaat de mogelijkheid de leerling via Teams bij de lessen te betrekken en thuis, graag met hulp van ouders, aan schooltaken te laten werken. De criteria, die we hierbij toepassen, zijn via school te verkrijgen.
- Leerlingen en ouders van ons VSO zien in Peppels welke taken en leerstof een leerling te doen heeft. De leerling beschikt daardoor op school én thuis over de informatie, die nodig is om door te kunnen werken. Ouders hebben hierdoor de mogelijkheid hun dochter of zoon thuis te ondersteunen bij het schoolwerk.
- Voor het VSO zijn in de planning nu twee tafeltjesavonden opgenomen, zodat ouders ook gelegenheid hebben met andere docenten dan de persoonlijk mentor over (het onderwijs aan) hun zoon of dochter te praten (Social Schools maakt een efficiënte planning mogelijk).
- De Piramide organiseert voor ouders info- en thema-bijeenkomsten over voor hen relevante zaken.

	Samenwerking met onze ouders (11.)
23-27	We halen bij het ieder tweede jaar te houden oudertevredenheidsonderzoek op alle onderdelen een 8!

DOCUMENTATIE

Website: www.sovsodepiramide.nl

Op de website o.a.:

Schoolondersteuningsplan SO De Piramide

Schoolondersteuningsplan Piramide College

Sponsoring en bijdragen:

De Piramide volgt waar het de aanvaarding betreft van materie en geldelijke bijdragen (niet zijnde ouderbijdragen en lumpsum) en sponsorbeleid (Art 12 lid 1 WPO) het Convenant 'Scholen voor primair en voortgezet onderwijs en sponsoring' 2015–2018 (20 april 2015, kenmerk 758824).